HERMANNI CONRINGII

ASSERTIO JURIS MOGUNTINI IN CORONANDIS REGIBUS ROMANORUM.

EDITIO TERTIA AVCTIOR ET EMENDATIOR.

HELMESTADI,
Excudebat HENNINGUS MVLLERVS
CIↃ IↃ C LXIV.

Cum privilegiis perpetuis Vicar. S. R. I.

Summa Privilegiorum.

Cautum eſt Privilegiis Sereniſſimorum Potentiſſimorumque S. R. I. Vicariorum, ne quis unquam libros Hermanni Conringii cura ſcriptos vel editos, citra ejus heredumque conſenſum, intra limites Vicariatuum inprimat, aut alibi impreſſos divendat: pœna delinquentibus dicta, amiſſionis omnium ejuſmodi librorum & ſolutionis decem marcarum auri. Prout latius definitur ipſis Privilegiorum tabulis.

IVS CORONANDI MOGUNTINUM.

ILluſtris eſt controverſia, quæ hodie inter duos Eminentiſſimos & ſummos Imperii Principes, Electores & Archiepiſcopos, Moguntinum ac Colonienſem agitatur, de jure coronandi Regem quem appellant Romanorum. Moguntinus enim concedit quidem illam coronandi facultatem Colonienſi, ſi coronatio Aquiſgrani aut intra Colonienſem diœceſin inſtituatur, alibi tamen ſibi ſoli eam vendicat. Ex adverſo Colonienſis omne hoc jus Moguntino denegat, tanquam ſibi uni omni loco & tempore debitum. Poſſit videri contentio de re levi: & vero non eſt in ea ſalus reipublicæ collocata; attamen intereſt ipſius quoque reipubl. ut ſua cuique dignitas, ſuum jus ſervetur, præſertim maximis Principibus; quod noceant ejuſmodi injuriæ ſaltim exemplo, & iniquū ferendo muniant quaſi viam licentiæ. Principum ſane, Archiepiſcoporum cumprimis, in officio eſt, Sedis quemque ſuæ jura defendere; præſertim quum illa neutiquam ſint propriæ poſſeſſionis, quæ pro arbitrio liceat alienare vel negligere. Rogatus ſententiam non dubito, cauſſam Eminentiſſimi Electoris Moguntini approbare: etſi & lecta & cum cura à me ſint expenſa, quæ ab adverſa parte hactenus ſunt edita. Idque inductus rationibus validis quam multis. Quas proinde boni publici cauſa procul odio & amore, in patrocinium recti & æqui, producam in medium, ſermone nudo & ſimplici, ut eo promptius pateat quoque aliis veritatis inquiſitio.

Antequam vero ad rem ipſam aggrediamur, majoris lucis ergo præmittemus nonnulla; quoniam & circa illa impingitur non vulgo tantum, ſed etiam ab iis qui Eminentiſſ. Electorem Colonienſem defendere ſuſceperunt: & tamen ſunt ipſiſſima veri in hoc negotio fundamenta.

I. *Principio* igitur obſervandum eſt, Cæſares noſtros non una corona inſigniri ſolere. Cis Alpes enim in Italia duplex ipſis competit: Romana altera, altera Longobardica. Trans Alpes plærumque non niſi una hactenus fecerunt ſeſe coronari. Interdum tamen & Arelati alteram imponi ſibi curaverunt. Conradus ſane II. Burgundicam illam coronam accepit anno 1033, & filium ſuum qui Patri poſt ſucceſſit, Henricum III. anno 1038 eodẽ diademate ornari curavit: quod teſtatur Wippo in *vita Conradi*. Fecit idem Fridericus I. qui ducta in matrimonium Beatrice Reinoldi Burgundiæ Comitis filia, *non ſolum Burgundiam ſed & Provinciam, Imperio jamdiu alienatas, familiariter poſſidere cœpit:* ceu loquitur Otto Friſingenſis *l. 2. c. 29. de geſtis Frid.* Imo fecit illud Carolus IV. ut quidem memorat Chriſtophorus Marcellus *Ceremonial. Romani l. 1. ſect. 5. cap. de triplici Imperatoris corona*. Has inter coronas tamen ſola Romana vere Cæſarea eſt, h. e. vere competit Cæſari in quantum eſt Imperator Romanorum. Idque ſolent ipſimet Cæſares noſtri publice profiteri, electos Cæſares ſeſe appellantes quamdiu corona iſta non ſunt inſigniti, etſi in Germania coronati jam fuerint. Ut merito mireris, vulgo paſſim, imo à viris quoque doctis, Cæſareæ coronæ nomine uſurpari illam quæ in Germania confertur, contra publicam Cæſarum & ſpontaneam profeſſionem, ne alia nunc tangam. Illa vero quam Germania exhibet corona, olim quidem, pene uſque ad ſeculum Chriſtianum duodeci-

decimum, audivit corona Regni Francorum: inde frequẽtius dici cepit corona Regni Teutonici; (quomodo eam ipſe Frider. I. appellat in epiſtola ad Ottonem Friſingenſem) aut Alemannici; poſteaquam ſcilicet Galliæ regnum κατ' ἐξοχὴν ſibi retinuit Francorum nomen, Germania Imperii Romani titulum, poſt obtentam Cæſaream dignitatem, ſubeunte. Plurimis id poſſit confirmari teſtimoniis veteris ævi, ſi opus ſit. Imperium Francorum videlicet, quod Caroli Magni cumprimis felicibus armis in vaſtam amplitudinem excreverat, quamvis poſt Ludovicum Pium inter bujus filios tres in partes fuerit diviſum, ſingulæ tamen partes aliquamdiu Francorum commune nomen retinuerunt. Præcipue vero ita diu audiit, præter Gallicum, Regnum Germanicum quod Ludovico Ludovici Pij filio ejuſque poſteris ceſſit, cum pars quæ Lothario obtigerat, Regnum Lotharienſe ſeorſim uſurparetur. Et vero populi Germanici Franci Orientales ſunt dicti, ut Gallici Franci Occidentales. Unde jam olim ſcripſit Friſingenſis l. 6. c. 11, Franciam Orientalem comprehendere, præter Franciam proprie ſic dicam, Bavariam, Sveviam, Saxoniam, Thuringiam, Friſiam. Imo & ipſum Lotharingiæ regnum in Francorum regni commune nomen receptum eſt, poſtquam in unam rempublicam cum Germanicis illis provinciis coiit; & Reges Germanicos accepit dominos. Hinc ſane Ottoni Magno, etiam tum cum Aquis coronaretur in Regno Lotharienſi, porrecto gladio acclamavit Moguntinus: *Accipe hunc gladium, quo ejcias omnes Chriſti adverſarios, barbaros, & malos Chriſtianos, auctoritate divina tibi tradita omni poteſtate totius Imperij Francorum.* Et vero etſi Otto I interdum in nonnullis tabulis, in regno Lotharingiæ editis, ſeſe dixerit *Regem Lotharienſium & Francigenum*

num, raro tamen id fecit, & poſt illum forte nemo Lotharienſium Rex audiit.

Quinimo ipſamet illa corona, qua hodieque coronantur Reges Romanorum, eſt illa, qua coronati fuere Reges Germaniæ, nondum Cæſarea dignitate cum Germaniæ regno conjuncta. Nec enim alibi quam in Germania Transrhenana, quiſquam Regum à Ludovico Germanico uſque ad Ottonem Magnum, qui primus maluit conſecrari Aquiſgrani, eſt coronatus; ceu infra probabitur. Illi vero per manus, ſucceſſori quiſque ſuo, coronam cum aliis Regni inſignibus tradiderunt. Certe Conradus I coronam cum aliis inſignibus regiis, quibus ipſe erat inſignitus, ad Henricum Aucupem tranſtulit, ut patet ex Witekindo *l. 1.* Eckardo monacho Sangallenſi *de caſibus monaſterii ſui cap. 5.* Luitprando Ticinenſi *l. 2. cap. 7.* Iiſdem poſt inauguratum fuiſſe Ottonem Magnum Aquiſgrani, ut & hujus ſucceſſores, per ſane eſt veriſimile; cum abunde ex monumentis antiquis ſit manifeſtum, quam ſuperſtitioſe ad poſteros illa fuerint tranſlata, nec uſquam fiat in iis mentio noviter paratorum inſignium. Hoc fuit in antecessum primo loco monendum.

II. *Secundo* etiam id obſervandum eſt: ſolemnia coronationis variis actibus exerceri, inque his recepto more, unctionem & benedictionem maxime, ſacerdotalis muneris eſſe.

Impoſitio ſcil. coronæ, etſi inter gentes Chriſtianas plerumque à Præſulibus facta ſit, interdum tamen etiam ab aliis eſt peracta, & quidem ab ipſis etiã illis qui coronabantur. Sic Rigordus Philippi II. Galliæ Regis medicus teſtatur, anno 1181 Philippum illum *impoſuiſſe ſibi ſecunda diadema.* Clariſſime omnium id liquet ex iis quæ narrat Theganus

ganus c.6 de coronatione Ludovici Pij quam inſtituit Carolus Magnus pater. Verba ejus infra adducemus contra illum ultimum partium Colonienſium defenſorem.

Solet quidem hodie ſemper ſacrum quoque ſolemne peragi in coronatione Regia: verum illud videtur etiam apud nos ſerius cœpiſſe, ſeculo demū tertiodecimo. Et vero habemus ſic ſatis accurate deſcriptas ceremonias coronationis Aquiſgranenſis, cum Ottonis Magni apud Witekindum *l. 2.* tum Wilhelmi Hollandi apud I. Bekam *Chronico Epiſcopor. Vltrajectinor, in Ottone Epiſcopo XXXVI:* nulla tamen facta ſacrificii, ut partis ſolemnium, mentione. De Rudolphi I. autem inauguratione agens Ioan. Aventinus l. 7. Annal. ita ſcribit: *Rudolphus accerſitus Aquaſgraneas in templum deducitur. Pontifex Agrippinenſis de eo Deum conſulit. Id publicum deinde ac perpetuum ſacerdotium honoris gratia Agrippinenſibus Epiſcopis fuit.* Obſcuriora quidem ſunt illa Aventini: niſi fallor tamen, loquitur ille de Miſſæ ſolemnibus, quæ hoc initio cœperint coronationis actibus adjūgi.

Etiam unctio, fateor, diu fuit inter Chriſtianos populos ignorata in Regum inauguratione, alicubi nunquam recepta, alibi uſurpari deſita: in Francorum tamen regno obtinuit fere ab anno Chriſtiano 740: quando Pipinus in hunc modum eſt conſecratus. Quam in Hiſpania cœpiſſe inter Weſtrogothos (etſi aliquot jam ſeculis deſierit) Reccaredo Rege, circa annum 586, perfacit veriſimile V. Cl. Ioan. Iacob. Chiffletius *l. de Ampulla Rhemenſi c. 16.*

III. *Tertio* id quoque notandum venit: ex quo unctiones & benedictiones ſacræ apud Chriſtianos populos cœperunt coronationibus Regum addi, illud officium conſecrandi, apud omnes gentes, quaſi communi conſenſu primario Præſuli eſſe commiſſum, niſi alicubi ſingulari aliquo

privi-

privilegio interdum alii quoque id ceſſerit. Facile patebit illius pronunciati veritas, ſi oculos circumferas per omnem orbem Europæum. Et vero in hoc ipſo ita nunc appellato Romano Imperio, Italici Regni non niſi Archiepiſcopus Mediolanenſis, Imperii Romani proprie ſic dicti coronationem ſacram ipſe Papa ſolet peragere. De primatu Præſulum Galliæ eſt quidem acris contentio: attamen certum eſt, inter omnes Archiepiſcopos unum Rhemenſem, cui reges ungendi jus eſt, & Ducem & Parem eſſe Franciæ; adeoque hactenus omnibus aliis Præſulibus eminere. Anſelmus Cantuarienſis jam circa annum 1103 in hæc verba ſcripſit ad Ernolfum Priorem: *Conqueretur Rex cum omnibus Epiſcopis & Principibus ſuis, quia (cum illum coronare nolo) aufero ei coronæ ſuæ honorem, quem ei Primas Regni ſui debet per conſuetudinem.*

Vſque adeo profecto id paſſim eſt uſitatum, ut quidam rerum noſtrarum non ſatis gnari, propter conſecrationes Regias, quas frequentiſſime Colonienſis peregit, huic primum locum tribuerint. *Super omnes magnates* (ſcribit Matthæus Paris in *chronico rer. Anglicar. ad annum* 1257. *pag.* 633. *edit. Pariſienſis*) *ſupereminens eſt Archiepiſcopus Colonienſis, qui coronare tenetur Regem Alemanniæ apud Aquiſgranum, ab antiqua & approbata conſuetudine.*

Merito igitur dixeris, jure communi gentium Chriſtianarum primario Præſuli hanc dignitatem competere. Vnde neceſſario ſequitur: quicquid ab hoc communi jure atq; more abit, id fieri non niſi vi cujuſdam privilegii. Nec vero ſine cauſa ita in omni orbe Chriſtiano Europæo invaluit. Iure enim utique id quod in republica & reipublicæ negotiis ſacri eſt officii maximum, convenit illi qui inter ſacros proceres eſt potiſſimus. Inæqualia enim inæqua-

libus

libus deberi, illius juris eſt quod nobiſcum naſcitur omniumque mentibus natura inſcribitur. Tum demum vero illud in hoc negotio rite obſervatur, quando ſacer honor maximus attribuitur illi qui inter ſacros reipubl. Principes maximus eſt.

Hiſce in hunc modum præmiſſis, ut ad rem ipſam veniamus, non dubitamus in univerſum aſſerere: *Eminentiſſimo Electori Moguntino merito competere ratione ſui Primatus omne omnino ſacrum illud coronandi jus: ex antiquiſſima octingentorum annorum amplius ac perpetua conſuetudine, illud jus ipſi hodieque eſſe integrum extra diœceſin Colonienſem: Colonienſi autem Sedi non niſi ex ſingulari privilegio jus hoc convenire, idq; duntaxat intra ſuam diœceſin.* Probabimus autem hanc aſſertionem noſtram per partes.

I.

Ac Primum quidem, *ratione ſcil. Primatus competere Moguntino omne jus coronandi*, non amplius eſt difficile oſtenſu. Etenim jam tum demonſtravimus: jure gentiũ Chriſtianarum communi, & cui pro fundamento eſt, ut modo vidimus, ipſum naturæ jus, in univerſo orbe Europæo, ad illum, qui inter Præſules primum in regno quovis locum obtinet, jus coronandi ſpectare. Demonſtravimus jam tum itidem: agi nunc nõn niſi de coronæ Regni Germanici, aut (ut cum majoribus loquamur) Regni Francorum, collatione. Iam vero in Regno hoc Francorum Germanico, inter Præſules ac Principes Primatum etiamnum obtinere Moguntinam Sedem, niſi fallor, omni dubio caret. Habuit vero illa Sedes hanc dignitatem ab initio uſque Regni hujus. Statim enim, facta illa vaſti Francorum Imperij anno 842 tres in partes diviſione, Moguntinus Archiepiſcopus conceſſit in ditionem Regni

Francorum orientalis: Colonienſis autem ac Trevirenſis anno demum 870 illi Regno acceſſerunt, cum ante fuiſſent partes Regni Lotharienſis: ceu alibi probatur. Neuter vero totum etiam pòſt dubium fecit Moguntino locum primum. Hinc jam Ottonis Magni ævo Moguntinus audiit ſummus Pontifex, Pontifex maximus; comparatione nimirum facta cum reliquis Regni hujus Præſulibus. Sanctis frequenter hæ appellationes occurrunt apud Witekindum, qui res Ottonis Magni calamo tradidit ſcriptor σύγχρονος. Sequenti ſeculo decimo Marianus Scotus *l. 3. ætat. 6.* ſcribere non dubitavit: *Poſt Papam ſecundus habetur Moguntinus Archiepiſcopus uſque in hodiernum diem.* Iſte itaque in Regno Germanico Primatus Moguntini Archiepiſcopi, cum itidem careat dubio, jam ſole meridiano clarius manifeſta eſt utique veritas pronunciati mei.

Et vero hoc jus ex Primatu iſto competere Moguntino, jam tum olim profecto non fuit ignoratum. Hinc Witekindus l. 1. de Henrico I verba faciens notanter ſcripſit: *Cumque ei offerretur unctio cum diademate à ſummo Pontifice qui eo tempore Herigerus erat, &c.* Benedictus VII Papa in literis quibus Willigiſo Archiepiſcopo pallium contulit, addit hæc verba: *Quocirca uti eo* (pallio ſcil.) *memineris, ſicut prædeceſſores noſtri tuis prædeceſſoribus conceſſerunt; ſervanda duntaxat privilegiorum tuorum integritate, quo in tota Germania & Gallia, poſt ſummi culmen Pontificis, in omnibus Eccleſiaſticis negotiis, id eſt, in Rege conſecrando & Synodo habenda cæteris omnibus, tam Archiepiſcopis quam Epiſcopis, Apoſtolica autoritate, ſicut juſtum & rectum eſſe videtur, præemineas.* Moguntinus ipſe hoc Primatûs jure fretus, ægre quondam permiſit, à Colonienſe conſecrationem regiam inſtitui, etiam intra ejus diœceſin Aquiſgrani. Diſerte Lambertus

Aſchafnaburgenſis presbyter, ſcriptor, prout illis temporibus, prudens, peritus & diſertus, ac præter hoc candidus, (per injuriam enim Colonienſis Defenſor fidem ejus vocat in dubium) ad annum 1044: *Imperatoris filius Henricus conſecratus eſt in Regem Aquiſgrani ab Herimanno Colonienſe Archiepiſcopo: vix & ægre ſuper hoc impetrato conſenſu Luitpoldi Archiepiſcopi, ad quem, propter Primatum Moguntinæ Sedis, conſecratio Regis & cætera negotiorum Regni diſpoſitio potiſſimum pertinebat.* Sed de priore ſatis.

II.

Pergimus ad SECUNDUM; nempe *nunquam interrupta, atque adeo perpetua, octingentorum annorum conſuetudine, jus coronandi per univerſum Regnum hoc, una excepta Colonienſi diœceſi, Moguntinæ Sedi hactenus manſiſſe integrum.* Facillimum vero hoc quoque eſt demonſtratu: quippe quum & Defenſores Colonienſes Regum neminem ex omni ævo potuerint producere, (debuiſſent autem producere, quum idem, quod hic nos, urſiſſet Eminentiſſ. Elector Moguntinus) qui fuerit coronatus à Colonienſi extra ejus diœceſin: & quiſque poſſit, evoluta Regum Germanicorum hiſtoria, veritatem pronunciati noſtri ſine labore aſſequi. Reges cum deſint, ad fœminas confugientes, unam jactitant illi Defenſores coronationem Eliſabethæ, conjugis Alberti I Auſtriaci: hanc enim coronatam eſſe à Colonienſi Norimbergæ aſtante Moguntino. Neque nos negamus id factum eſſe. Sed factum eſt ſingulari Moguntini conſenſu: prout non adeo pridem Eleonoram Ferdinandi II uxorem Trevirenſis coronavit, ſed rogatus à Moguntino, & hujus nomine, quia ipſe Moguntinus ſacris infulis non eſſet initiatus.

 Fue-

Fuerunt autem ſic ſatis multi Germaniæ Regum extra Colonienſem diœceſin coronati Germaniæ Regum inquam: nec enim de Cæſarea corona eſt quod nunc agamus, aut ſimus ſolliciti cum Defenſoribus Colonienſibus *pag. 46:* cis an trans Alpes poſt Lotharium Ludovicus II, Carolus Calvus, Carolus Craſſus. & Arnolphus, Cæſarea corona ſint inſigniti. Nemo vero Regum ante Ottonem Magnum Aquiſgrani, aut alibi cis Rhenum, legitur coronatus. Ex adverſo, etſi monumenta vetera omnes coronationum illarum actus non ea qua par erat diligentia memoraverint, attamen conſtat Arnolphum Francofurti coronatum Regem anno 887 menſe Novembri. Ejus filius Ludovicus videtur coronatus Forcheimii. Ita enim ad annum 900 notat Regino: *Proceres & Optimates, qui ſub ditione Arnolphi fuerant, ad Forcheim in unum congregati, Ludovicum filium prædicti Principis Regem ſuper ſe creant, & coronatum Regiiſque ornamentis indutum in faſtigio Regni ſublimant.* Aquiſgrani certe à Colonienſe non potuit coronari, quod Regno Lotharienſi tum præeſſet Zuenteboldus, atque adeo Colonienſis haud numeraretur tum inter proceres Regni illius Francorum, quod ceſſerat Ludovico. Hinc ipſe Regino ſtatim ſubjungit: *Dum hæc in Germania aguntur, &c:*

Qui huic ſucceſſit Conradus I, fuit quidem *unctus in Regem*, ut loquitur Witekindus *l. 1*, Aquiſgrani tamen itidem coronari non potuit; quod ſimulac obiit Ludovicus, Regnum omne Lotharienſe occupaverit Carolus Simplex Gallus jam anno 912: ut recte colligit Sirmondus.

Hujus ſucceſſori Henrico I Saxoni, renuenti tamen, Moguntinus Herigerus, non Colonienſis (qui id nec potuit: tum adhuc, imo & aliquamdiu pòſt, donec inter Carolum & Henricum noſtrum pacto omnia conſtituerentur,

an

ceu liquet ex Capitulis à Sirmondo editis pag. 442, hærens in ditione Caroli Simplicis) anno 919 diadema atque unctionẽ obtulit. Diſerte Witikindus l. 1: *Cum ei offerretur unctio cum diademate à ſummo Pontifice, qui eo tempore Herigerus erat, non ſprevit, nec tamen ſuſcepit.* Dithmarus etiam l. 1. *Epiſcopalis unctionem benedictionis à Herigero Archiepiſcopo exhibitam, anteceſſorum more priorum, non deſideravit nec ſuſcipere voluit.*

Idem Dithmarus l. 5 de Henrico II ita ſcribit: *Deindeque ad Moguntiam celeriter properando Rhenum ſecurus enavigat. Hic IIX. Idus Junii ibidem communi devotione in Regem electus, à VVilligiſo ejuſdẽ Sedis Archiepiſcopo, ſuffraganeorumq; ſuimet auxilio, coronatus.* Defenſores Colonienſes pag. 57 exiſtimant, Henrici hanc coronationem potius cauſam Colonienſem juvare: quia eam irritam pronunciavit Colonienſis Heribertus, & Henricum coëgerit denuo coronam Aquiſgrani accipere, idque aſtipulante Gregorio V Papa. Verum eſto, id fecerit Heribertus, & jure fecerit, (quorum neutrum conceſſerim:) id tamen manet, Henricum fuiſſe unctum coronatumque extra Colonienſem diœceſin, non à Colonienſe ſed Moguntino; atque adeo hoc quoque exemplo conſtare, Colonienſi extra ſuam diœceſin nihil eſſe juris in coronatione.

Henrici ſucceſſor proximus Conradus II itidem Moguntiæ coronatus eſt, & quidem ab Aribone Moguntino, uti refert Wippo.

Poſt hunc etiam Rudolphus Suevus, adverſus Henricum IV electus, Moguntiæ *conſecratus eſt à Sigefrido Archiepiſcopo in Regem*, ut loquitur Marianus Scotus l. 3.

Philippus Suevus itidem coronam accepit Moguntiæ, ſed per Epiſcopum Tarentaſienſem, quod abeſſet domo Moguntinus.

Avo-

Avorum & noſtra memoria quinque ultimi Cæſares, & denique nuperus feliciſſ. memoriæ Vngariæ Rex, coronati itidem ſunt extra diœceſin Colonienſem; itidem tamen non à Colonienſe ſed à Moguntino. Præter hos vero neminem reperias coronatum extra diœceſin illam. Ac proinde non eſt, quod de ſecundi noſtri pronunciati veritate quiſquam dubitet.

Obſervandum vero etiam atque etiam eſt, haſce coronationes Moguntinum celebraſſe, & Romanis Pontificibus, & Cæſaribus, & omnibus Imperii Ordinibus, nemine excepto, approbantibus. Hoc ſane eſt argumento, non exercuiſſe tantum illos actus Moguntinum, ſed & ſummo jure, cui nemo potuit contradicere, exercuiſſe. Neque vero vel ipſi Colonienſes illas Moguntinas coronationes accuſaverunt, niſi quod olim interdum deſideraverint in illis, quaſi juſto loco non fuiſſent inſtitutæ. Ex quo ſane illa ſuperſtitio deſiit, intra hoſce centum annos, Moguntinas coronationes tanquam rite factas ipſi Colonienſes probaverunt: niſi quod nuper admodum cœperint aliter opinari: ceu poſt apparebit clarius.

III.

Licet itaque jam tum TERTIO etiam affirmare: *Colonienſi non competere aliquod jus coronandi niſi intra diœceſin ſuam.*

Hoc ſane ultro ſequitur ex iis quæ iam probata dedimus. Si enim Moguntinus per octingentos annos amplius, uſque ad hoc tempus, omnes coronationes extra Colonienſem diœceſin inſtitutas peregit, utiq; (etiamſi nullo niteretur Sedis ſuæ Primatu) vel uſucapione atq; præſcriptione ſibi jus firmum certumque iam acquiſiviſſet, contra Colonienſem: etſi forte huic ex conſtitutione Caroli Magni olim illud jus competiiſſet.

Fuit

Fuit vero etiam ipſorummet Colonienſium Præſulum perpetuo eadem nobiſcum ſententia; niſi quod paucos cis annos illi cœperint omne omnino coronandi jus ſibi ſolis ſimpliciter arrogare.

Ita vero illos ſemper antehac ſenſiſſe probare licet non uno argumento.

At primum quidem id palam eſt ex eo, quod nunquam 1.
(antehac quidem) fuerint uſi ullo prætextu ad jus ſuum conſtituendum, quo non ſimul involverint diœceſin Colonienſem. Antiquiſſimæ ſcil. de coronandi iſthoc jure controverſiæ illæ ſunt, quæ circa inaugurationem Ottonis Magni, & denuo circa Henrici IV coronationem fuerunt excitatæ. Vtrobique autem Colonienſis non niſi ad ſuæ diœceſeos jura provocavit. De prima contentione agens Witekindus l. 2. diſerte id narrat. Verba ejus ſunt: *Et cum quæſtio eſſet Pontificum in conſecrando Rege, Trevirenſis videlicet & Colonia Agrippina: illius quia antiquior Sedes eſſet, & tanquam à B. Petro Apoſtolo fundata: iſtius vero quia ejus ad diœceſin pertineret locus: & ob id ſibi convenire arbitrati ſunt hujus conſecrationis honorem.* In eandem ſententiam diſſerit fere & Dithmarus l.2.p.75. Alteram contentionem narrans Lambertus prodit idem eſſe prætextum anno 1054. Integer locus hic eſt: *Imperatoris filius conſecratus eſt in Regem Aquiſgrani ab Hermanno Colonienſe Archiepiſcope, vix & ægre ſuper hoc impetrato conſenſu Luitpoldi Archiepiſcopi: ad quem propter Primatum Moguntinæ Sedis conſecratio Regis & cætera negotiorum Regni diſpoſitio potiſſimum pertinebat. Sed Imperator potius Hermanno Archiepiſcopo hoc privilegium vendicabat, propter claritatem generis ejus, & quia intra diœceſin ipſius conſecratio hæc celebranda contigiſſet.*

Poſt

Poſt ſecundam hanc contentionem magis quidem ſolito ad ſe traxere coronationis ſolemnia Colonienſes, itidem tamen non alio prætextu quam illo, quod Carolus Magnus inſtituerit, ut omnis coronatio fiat Aquiſgrani, atque ita conſecrationes Regum à ſeſe ſolis jure diœceſeos inſtitui debere. Talia enim jactitari & paſſim perſuaderi (non niſi per figmenta tamen) cœpere ſeculo duodecimo. Nec vero legere eſt quidquam aliud, præter hæc duo, ab Archiepiſcopis Colonienſibus, aut etiam aliis, unquam per annos pene octingentos, eſſe prætextum ſuo coronandi juri.

2. *Patet illa* perpetua ipſorummet Colonienſium ſententia ex eo etiam, quod nunquam vel tentaverint Colonienſes quemquam coronare extra ſuam diœceſin. Certe nemo vel conatus hujus exemplum aliquod adduxerit. Quî vero ſaltim non tentaverint tale quid Colonienſes, invitati Imperii infinitis turbis, ſi exiſtimaſſent ſui juris eſſe, paſſim locorum coronationes inſtituere? Certe quas coronationes extra Aquiſgranum inſtituerunt, vel Coloniæ peregere; ut factum in coronatione uxoris Conradi II, vel Bonnæ quod obſervatum in Carolo IV & Ruperto.

3. *Adhoc* etſi nonnunquam coronationes à Moguntinis peractas improbaverint Colonienſes, ſemper tamen eo tantum prætextu id fecerunt, quod illæ inſtitutæ eſſent extra locum coronationi ab Carolo Magno dedicatum. Patet hoc ex ipſa nuperrima Colonienſium Defenſione, & infra â nobis clariſſime oſtendetur. Tales vero querelæ demum cœperunt ſeculo duodecimo. Antehac certe nullum veſtigium apparet querelæ alicujus Colonienſum Præſulum, quaſi non ad Moguntinum, ſed ad ſeſe ſolos jus coronandi pertineat. Imo vero omnes pro-

ceres

ceres Germaniæ antehac aliquamdiu uni Moguntino jus hoc coronandi adſcripſerant, ipſe unus id exercuerat ſic ſatis diu, nemine reclamante.

Palam denique eſt hæc ſententia ipſorummet Colonienſium ex eo etiam, quod poſt jam conditam Auream bullam Carolinam curaverint, per Rupertum Cæſarem, ſingularibus tabulis ſibi conferri privilegium ac facultatem coronandi interdum, extra Aquiſgránum quidem, tamen in diœceſi ſua. Meminit hujus privilegii Hartmannus Maurus pene ſub initium illius libri, quo ſolemnia coronationis Caroli V quam accuratiſſime perſecutus eſt ad poſteritatem. Non potuerunt profecto tale quid à Cæſare expetere, perſuaſi ſibi jam eſſe fas, paſſim locorum coronationes inſtituere. Imo ne quidem temere permiſiſſent, intra limites ſuæ diœceſeos à Ruperto Cæſare ſe conſtringi, ſed exiſtimaſſent hoc ipſo ſibi injuriam fieri, perinde atque hodie creditur. Certe quo tempore illam Ruperti bullam acceptaverunt, multum alieni fuere ab ea quæ hodie placet ſucceſſoribus ſententia. 4.

*Quid*quod ex illa Hartmanni Mauri hiſtoria conſtet, ſaltem etiam tum, quando Carolus V fuit coronatus, creditum fuiſſe ipſiſmet quoq; Colonenſibus, ſibi intra ſuam tantum diœceſin jus eſſe quem coronare? Obtulerunt enim Carolo illud Rupertinum privilegiū, ut ſi forte Aquiſgranum nollet proficiſci luis graſſantis cauſſa, ſaltim alibi intra diœceſin Colonienſē pateretur ſe coronari, quoniam id liceat ex Ruperti conceſſione. Neq; vero Mauri teſtimonium in dubium vocare licet, quum ille fuerit tum à conſiliis Colonienſi Archiepiſcopo, ac proinde omnium rerum maxime gnarus. Imo vero illa tempeſtate in vulgus fuit hoc decantatiſſimum: ceu apparet vel ex eo, quod Ni- 5.

 cola-

colaus Mameranus illo ipſo tempore hiſtoriam electionis & coronationis Carolinæ ſingulari libro narrans, in hæc verba erumpat. *Vere ſcribit Maurus, tres Archiepiſcopos Electores ſimul præſtitiſſe hoc officii* (coronæ ſcil. impoſitionis.) *Quanquam ad ſolum Colonienſem, ratione prærogativæ ſuæ ditionis, in qua Aquisgranum eſt, ſpectare perhibeant.* Hæc ille. Quibus jungenda quæ habet Albertus Crantzius *L. 8. Saxon. cap. 21.*

Saltim igitur ad illa uſq; tempora habemus conſentientes nobis Colonienſes. Quin dixeris, etiam diu pòſt in eadem illos manſiſſe ſententia: utpote cum in ſubſequentibus coronationibus non illi Moguntino ſuas vices commiſerint, aut diſerte prodiderint ſibi ſolis ubivis locorum jus coronandi competere, etſi haud ignorarent, Moguntinum nolle videri vicaria poteſtate fungi. Hi ſane actus luculento ſolent eſſe indicio conſenſionis. Nec vero quod fecerint ſibi nonnulli Præſulum Colonienſium caveri aliquomodo, id diſſenſionem ſignificat, ceu infra apparebit.

Vnus hic perpetuus ipſorummet Colonienſium conſenſus ſatis eſt probando juri Moguntino, & decidendæ integræ controverſiæ. Ceſſat enim lis omnis, ſi ipſis Colonienſibus fatentibus, extra diœceſin nihil habeant juris in conſecrandis Regibus. Certè heri & nudius tertius demum nata diſſenſio cedere debet perpetuæ aliquot ſeculorum conſenſioni.

IV.

Et vero ea eſt ratio etiam illius juris coronandi quo gaudet Colonienſis Sedes in ſua diœceſi, ut ipſa quoque longa conſuetudine potius, & liberali conceſſione Moguntinæ Sedis nitatur, quam ullo juſto titulo alio. Id quod QUARTO loco obiter à nobis jam demonſtrabitur.

Nihil

Nihil videlicet eſt falſius duobus illis, quorum prætextu Colonienſis jus aliquod coronandi ante aliquot ſecula ſibi acquiſivit in ſua diœceſi. Eſt autem Alterũ horum: *quod ex Caroli Magni inſtituto coronationes Regiæ Aquiſgrani duntaxat poſſint rite inſtitui.* Alterum: *quod ejuſdẽ Caroli lege & canonũ inſtitutis, Regẽ Aquiſgrani ſoli Colonienſi conſecrare fas ſit.*

Primum ſane illud quod jactitavit olim Colonienſis, *Caroli Magni lege definitum eſſe, ut coronationes omnes Aquiſgrani inſtituantur, ac proinde alibi non poſſe inſtitui legitimas coronationes,* inanis fabula eſt. I.

Eſto tamen, ita conſtituiſſe Carolum: lex utique illa fuerit poſitiva. At vero non potuit Carolus poſitivam legem condere quam in perpetuum teneatur Reſpubl. obſervare. Nulla lex poſitiva adeo certo obligat: ſed poteſt mutari ſi res exigat, ab iis quos penes eſt reipublicæ poteſtas ſumma. Ac proinde & potuiſſet olim, & poteſt hodie, Lex quævis Carolina mutari, ſi id poſtulat ſalus publica. Utut igitur Carolus Magnus ita forte ſanxiſſet, non tamen propterea neceſſum eſſet non alibi coronationem inſtituere, ſi Cæſari & Ordinibus Imperii placeat ab illa lege diſcedere. Confitetur hoc ipſum hodie quidem Colonienſis ultro; & intra hoſce centum annos ſex ordine coronationes, extra quoque diœceſin Colonienſem, ſunt inſtitutæ. Ipſemet Carolus IV in ſua Aurea Bulla fatetur, extra Aquiſgranum poſſe interdum Regem coronari: & verò ipſemet erat Bonnæ non Aquiſgrani coronatus. Iam quoq; ſupra probavimus, neminem eorum qui Ottonem Magnũ anteceſſerunt Germaniæ Regum, à Ludovico Germanico uſque, Aquiſgrani fuiſſe coronatum: poſt item quammultos alibi coronatos, Colonienſe non reclamante, niſi quod ſeculo duodecimo cœperit vulgo perſuaderi, Aquiſgrani duntaxat legitime quem coronari.

Ita ſcilicet ſeſe res habet. Seculo duodecimo poſt natum Chriſtum nata eſt fabula de Caroli Magni quadam lege circa locum juſtum coronationis Regiæ. Nec vero ante illa tempora reperias temere aliquod veſtigium ejus, quæ poſt multis arriſit, abſurdæ ſententiæ: *quaſi ad eſſentiam* (ut ita loquar) *coronationis pertineat, ut illa fiat Aquisgrani.*

Poſſit quidem forte videri, jam tum Henrico II regnante opinionē illam invaluiſſe, idq; quoniam Heribertus Colonienſis poſt coronationem Moguntinam adegerit Henricum, ut pateretur ſeſe denuo eligi & Aquiſgrani coronari. Verumtamen forte haud injuria dubites de fide illius hiſtoriæ. Deſenſores enim quidem p. 47 laudant teſtem Adelboldum Trajectinum Epiſcopum, qui id memoraverit in deſcriptione vitæ Cæſaris illius Henrici: ſed teſtatur quidem & Sigebertus *l. de vir. illuſtr. cap. 139* ut & Beka, talem librum ab Adelboldo conſcriptum eſſe: an vero ille hodieque ſit ſuperſtes, multum dubito. Extat enim quidem libellus hoc nomine in Divis Bambergenſibus Gretzeri; ſed mutilus, cumque hac inſcriptione in ipſo codice Ms. repertus: *Vita Henrici Imperatoris ab Adelboldo Epiſcopo Trajectenſi, ut creditur, conſcripta.* Quo patet libellum dubii eſſe autoris. Alium omnino librum ejuſdem argumenti Adelboldo adſcriptum vulgavit Henricus Caniſius tomo VI Antiquar. lection. Sed cum auctor ille narret, quemadmodum divorum ordini ab Eugenio III anno 1113 ſit adſcriptus Henricus Cæſar, Adelboldus autem obierit anno 1027, ut refert I Beka, neque hic libellus poteſt eſſe Adelboldi. Et vero Gretzerus quoque ſuſpicatur, eſſe hunc Nunnoſii monachi. Editor Caniſius non audet affirmare Adelboldi eſſe, quia in ms. codice nomen

nullum

nullum invenit. In Caniſiano porro libello nihil legitur de repetita illa Henrici unctione Regia, quæ ſit Aquiſgrani inſtituta per Colonienſem. An in Gretzeriana editione id habeatur, neſcio: quum non ſit ad manum. Vt autem forte tale quid, quale Defenſores narrant, ibi legas, de fide tamen narrationis merito dubites, quod ab incerto auctore fabula ſit profecta. Nec vero quidquam ejuſmodi habet Dithmarus, qui ſerie annorum obſervata diligenter ſatis Henrici omnia ipſe coævus perſecutus eſt uſq; ad annum 1019, atque adeo omnia XVI priorum annorum Henrici acta. Nihil tale habet hiſtoricorum ejus ævi alius. Imo plane adverſa prope habet Magnum Chronicon Belgicum Piſtorii de Heriberto & Henrico pag. 92. Sed & fabuloſum utique eſt, quod habet Defenſor Colonienſis pag. 57, iteratam illam coronationem peractam eſſe adſtipulante Gregorio V Pontifice: conſtat enim Gregorium V obiiſſe anno *999*, triennio integro antequam Ottoni tertio ſucceſſit Henricus Rex. Certe ſola hæc fabula apta eſt omnem narrationem ſuſpectam reddere.

Ea vero Henrici II Cæſaris ætate nondum fuiſſe perſuaſum I.
prudentioribus, omnem coronationem nuſquam alibi rite quam Aquiſgrani inſtitui, liquet etiam clariſſime ex eo, quod Henci proximus ſucceſſor Conradus II unctus ſit Moguntiæ, præſentibus Regni Epiſcopis & Principibus, à Moguntino Aribone, atque adeo ipſo conſentiente Colonienſe; qui Reginam conſecravit, itidem vero non Aquiſgrani, ſed in Eccleſia Colonienſi: ut refert Wippo *in vita Conradi.* Quanquã porro fieri potuerit, ut Aquiſgrani quoq; ſit coronatus Henricus ab Heriberto, nec tamen vel inde fas fuerit colligere, priorem coronationem fuiſſe improbatã. Sic ſatis frequens nimirum illa ætate fuit, præter primam maxime ſo-

lemnem atque adeo ſacram coronationem, repetere coronationes, idque per Epiſcopos. In Galliæ & Angliæ Regum hiſtoriis occurrunt exempla quammulta. Imo iidem Francorum Reges ſæpius fuerunt uncti, florente familia Carolina. Pipinus videlicet bis: Carolus Magnus quater: Ludovicus Pius bis: Carolus Calvus quinquies: Ludovicus Lotharii filius bis. Toties & Ludovicus Balbus aliique ſunt uncti. Quod teſtimoniis indubitatis ex veteri ævo oſtendere eſt in promptu, ſi res exigat. Verum non eſt hujus id loci: præſertim fabula illa, de irrita reddita prima Moguntina Henrici coronatione, jam in ſibilos producta.

2. Confirmat idem coronatio Rudolphi Suevi anno 1077 Moguntiæ inſtituta, præſentibus Legatis Romanæ Sedis & multis Principibus. Et vero ipſe Pontifex probavit hunc actum & agnovit Rudolphum Regem: non facturus niſi credidiſſet, extra Aquiſgranum poſſe Reges recte inſtitui.

3. Videtur idem confirmare & Henrici V inauguratio. Etſi enim Vrſpergenſis ſcribat, hunc anno 1099 à patre factum Regem Aquiſgrani: Otto tamen Friſingenſis, cui potior debetur fides, ita loquitur l. 7. Chron. c. 8: *Anno ab incarnatione Domini MC III Imperator Henricus natalem Domini Moguntiæ celebrans, ibique Henrico filio ſuo rege poſt ſe deſignato, &c.* Idem Otto ejuſdem libri cap. 2. de eodem Henrico V, poſt patrem abdicatum, ſic loquitur: *Reverſi ad filium Optimates Imperialia deferunt, eumq́; primo à patre electum, per impoſitionem manus Apoſtolicæ Sedis Legatorum, cunctorumq́; electione, Regem vocant.* Paulo ante vero ſub capitis illius initium narraverat, maximum conventum Principũ Moguntiæ factum eſſe anno M C VI. Ut omnino ſit veriſimile,

riſimile, etiam Henricum V Moguntiæ conſecratum eſſe, non Aquiſgrani. Id quod ſi ita eſt, etiam hinc licebit pronunciato noſtro argumentum petere.

Eodem ſeculo tamen duodecimo, circa tempora Friderici I, fateor, cœpiſſe paſſim credi, à *Carolo Magno legem aliquā ejusmodi Aquisgranenſibus faventem eſſe latam*, eamq; conſtitutionem cœpiſſe & jam tum & ex eo tempore magno pretio æſtimari. Palam hoc eſt ex iis, quæ l. I. canit Güntherus de Aquiſgrano.

Hoc ſibi prima loco veluti cunabula Regni
Carolus eſſe volens, Magno cum Francia Regi
Vtraq; ſerviret, primam geſtare coronam
Juſſit, & in ſacra Reges ibi Sede locari.
At ſimul à noſtro ſeceſſit Gallia Regno,
Nos priſcum Regni morem ſervamus; at illa
Jure ſuo gaudet, noſtræ jam neſcia legis.

Initio ſeculi decimi tertii, anno nimirum 1202, Principes qui elegerant Ottonem IV, in ſuis ad Innocentium Papam literis, quas recitat Baronius, ſcribunt inter alia de Ottone illo: *Ad Romani Regni faſtigium juſte & rationabiliter illum elegimus, & ſicuti debuimus ipſius electioni cōſenſimus, ipſumq; in Auguſtorum Sede à Carolo Magno apud Aquisgranum huic dignitati deputata, locavimus, & corona & diademate per manum Adolphi Colonienſis Archiepiſcopi, ea qua debuit ſolemnitate, feliciter coronavimus*. Tales voculæ iſthac tempeſtate paſſim ſparſæ ſunt, antehac plane nunquam auditæ.

Et vero ſuperſunt hodieque, à Goldaſto *tomo II Conſtitution. Imperialium pag. 6.* traditæ, tabulæ Friderici II Cæſaris, confirmantes inſertum aliquod diploma Friderici I: quo anno 1166, conceſſum à Carolo Magno de Aquiſgrano privilegium, ab urbis illius incolis ſibi oblatum, roboravit.

Vtræq;

Vtræque illæ tabulæ videntur ſic ſatis genuinæ eſſe. Vt proinde jam palam ſit, poſt annum illius ſeculi ſexageſimum aliquid ſparſum fuiſſe in vulgus, de privilegio Carolino circa coronationes Regias, Aquiſgrani duntaxat inſtituendas. Et ſane in illo Carolino hæc verba leguntur: *Illic vero Domino Apoſtolico Leone III, & omnibus prædictis nobilibus & egregiis perſonis congregratis, merui ab omnibus obtinere pra nimia devotione, quam erga ipſum locũ & Matrem Domini noſtri Ieſu Chriſti habebam, ut in templo eodem Sedes Regia locaretur, & locus Regalis & caput Galliæ trans Alpes haberetur: ac in ipſa Sede Reges ſucceſſores & hæredes Regni initiarentur, & ſic initiati jure dehinc Imperatoriam Majeſtatem Romæ ſine ulla interdictione plenius exequerentur. Confirmatum & ſancitum eſt hoc à Domino Apoſtolico Leone Romanorum Pontifice, & à me Carolo Romanorum Imperatore Auguſto, primo auctore hujus templi & loci: quatenus ratum & inconvulſum hoc ſtatutum & decretum noſtrum maneat, & hæc Sedes Regni trans Alpes habeatur, ſitque caput omnium civitatum & Provinciarum Galliæ.*

Hæc eſt illa celeberrima ſcil. Caroli Magni Lex, quæ à ſeculo duodecimo uſq; plurimis perſuaſit, coronationes legitimas non niſi Aquiſgrani poſſe fieri. At vero omne illud privilegium eſſe ab Aquiſgranenſibus illa ipſa ætate confictum, & inepte quidem confictum, hodie ſane non poteſt quem fugere, qui in veterum monumentis vel mediocriter eſt verſatus. Non eſt hujus temporis, ineptias & affanias illas in lucem producere; at vero à Carolo Magno inſtitutum non eſſe, ut conſecratio aut initiatio Regum prima fiat Aquis, palam eſt vel ex eo, quod cum hoc privilegium exiſtimetur traditum anno circiter 804, Carolus biennio poſt omne regnum ſuum in tres partes inter

filios

filios totidem diviſerit, non niſi uni illorum attributa ea parte quæ Aquiſgranum comprehendit. Quæ formula diviſionis hodieque ex parte ſupereſt, edita per P. Pithoeum & Annalibus inſerta à Baronio: quodque Ludovicus Pius Caroli filius ſtatim anno 816, non Aquiſgrani, ſed Rhemis à Stephano Papa coronari ſeſe fecerit, cum tamen memoria Carolinorum inſtitutorum recentiſſima tum eſſet, & apud Pium filium obſervatio eorum longe religioſiſſima. Nec enim nunc urgebo, quod nemo plane omnium Caroli poſterorum memoretur Aquiſgrani conſecratus, etiam illorum quorum in ditione fuit Aquiſgranum. Cui autem fiat veriſimile, uſque adeo neglectam fuiſſe ſacram legem Caroli, nec tantum neglectam, ſed etiam ex omni hominum notitia elapſam, idque per illa etiam recentiſſima tempora? Verum non eſt quod hiſce nunc immoremur, quum ipſi Colonienſes fateantur, fas eſſe, non in ſola Aquiſgranenſium urbe coronationes inſtituere.

Æque vanum autem eſt illud etiam *alterum*: nempe, II.
quod Aquiſgrani poſſit ſolus Colonienſis Regem rite conſecrare. Defenſores enim Colonienſes p. 41 & 42 provocant etiam ad conſtitutionem quandam Caroli Magni; ſed minus ſunt inſtructi aliquo teſtimonio quam Aquiſgranenſes. Nec enim hactenus, quod ſciam, vel figmento natum eſt ejus argumenti aliquod diploma.

Ne id quidem verum eſt, quod teſtibus, Petro à Beeck, Cæſareo, & Collectore Chronici Magni docent pag. 41. *munus coronandi Ludovicum Pium à Carolo eſſe tributum Hildeboldo Archiepiſcopo Colonienſi.* Nec enim illi autores merentur inter fidos teſtes rerum ævi Carolini numerari, homines heri & nudius tertius demum, ut ita dicam, nati. Sed & genuina illius Carolinæ ætatis monumenta memorant

rant quidem, Ludovicum illum Pium à Carolo patre coronatum anno 813; aſt per Hildeboldum id factum, non memorant. Imo vero nec Hildeboldi nec alterius alicujus Epiſcopi manu factam illam coronationem, non paſſus nos eſt ignorare Theganus *l. de geſtis Ludovici cap.* 6. Prolixe enim ille deſcribens quæ tum egerit Carolus, inter alia hæc habet: *Tunc juſſit eum Pater, ut propriis manibus coronam, quæ erat ſuper altare, elevaret, & capiti ſuo imponeret, ob recordationem omnium præceptorum quæ mandaverat ei pater.*

Certe à Corolina aliqua lege non eſt profectum illud jus coronandi quo fruitur Colonienſis in diœceſi ſua: nec illorũ quiſquam obtentu talis alicujus legis hactenus jus illud ſuum aſſeruit. Speciofus maxime & antiquiſſimus & unicus prætextus aliquot ſeculis fuit: quod conſecrationes debeant fieri à diœceſanis in qualibet diœceſi, *aliæ* ab Epiſcopis, aliæ ab Archiepiſcopo, prout conſecrationes ſunt aliæ atque aliæ: ac proinde conſecrationem quoque Regalem, quæ intra diœceſin fit Colonienſem, à Colonienſe Archiepiſcopo eſſe inſtituendam.

Eſt vero, ceu jam ante diximus, etiam hic prætextus perlevis. Nec enim conſecratio illa Regia ſacrum characterem imprimit, aut vere meretur accenſeri numero conſecrationum aliarum: ſed potius externa quædam eſt ceremonia ad exemplum moris Hebræorum compoſita, idque ævo ſequiore demum, interque ſolas gentes Germanicas & Sarmaticas. Vtque ſit hæc conſecratio ejuſdem cum aliis ordinis, nihil prohibet tamen, quo minus illa peragi rite poſſit ab eo, in cujus diœceſi non eſt locus ille ubi conſecratio inſtituenda eſt. Etſi enim diœceſibus ſingulis ſua ſint jura prudenter conſtituta per canones Eccleſiaſticos: notum tamen eſt, non eum eſſe rigorem canonum, ut ſine

omni

omni exceptione ſtricte ſemper ſint obſervandi. Circa conſecrationes ſæpenumero aliquid indulgeri, palam eſt.

Non vocabitur hoc, ſcio, in dubium, hodie quidem à Colonienſibus, utpote quum ipſimet velint, omnes conſecrationes Regias etiam extra ſuam diœceſin, à ſeſe inſtituendas eſſe.

Agnoverunt autem hoc jam etiam olim iidem Colonienſes: eoque paſſi ſunt Ottones tres Aquiſgrani à Moguntinis conſecrari.

De Ottone I enim utique clarum illud eſt ex iis quæ Witekindus narrat l. 2. Fruſtra enim Defenſores pag. 48. & 56. conantur reliquas partes in illa conſecratione etiam Wigberto Colonienſi attribuere, idque teſtimonio Witekindi: cum hic tantum ſignificet ad coronæ impoſitionem operam Wigberti adveniſſe: *coronatus* (inquiens) *diademate aureo ab ipſis pontificibus Hildeberto & VVigberto*, & diſerte teſtetur, ab Hildeberto eſſe dictum: *nunquam de capite tuo oleum miſerationis deficiat.* Quæ verba indubie ſpectant ad effuſionem olei in caput Ottonis, quo ritu tum conſtitit unctio. Æque nihil ad rem facit, quod iidem Defenſores urgent, conſenſu Wigberti eam conſecrationem eſſe inſtitutam, teſtibus Witikindo & Dithmaro. Videatur Dithmarus lib. 2. pag. 23 Etiam ita enim patet, vel canones de conſecratione non eſſe ſtrictæ obſervantiæ, vel illos ad hunc actum non pertinere. Alterutrum enim niſi ponas, non fuit in poteſtate Wigberti adverſus canonum præcepta conſentire.

Ottonem II ſaltim ex parte eſſe conſecratum à Moguntino, fatentur ipſi Defenſores p. 57: debuiſſet autem ad illum actum plane non admitti Moguntinus, ſi conſecratio unice eſſet juris diœceſani. Fruſtra vero ex eo, quod Roge-

gerius *in vita Brunonis* dicit: *Ottonem unxiſſe Brunonem Colonienſem, VVilhelmum Moguntinum, & Henricum Trevirenſem:* conantur illi exſculpere, in illa conſecratione primas fuiſſe partes Brunonis. Primo enim loco recenſetur Bruno, quod ejus vitam auctor iſte ſcribendam ſuſcepiſſet.

Ad Ottonis III coronationem quidquam juviſſe Colonienſem, non auſi fuerunt Defenſores pronunciare; prætendunt tamen pag. 47, Warinum Colonienſem morbo tum fuiſſe detentum. At nullo teſtimonio nititur ille prætextus, ac proinde eſt fabuloſus. Perinde ac perperam illi credunt, quaſi Dithmarus ſcripſerit: *VVillegiſum coronationi aſtitiſſe.* Verba enim Dithmari hæc ſunt ſub finem l. 3. *Hujus* (Ottonis II,) *inclyta proles die proximo natalis Domini ab Iohanne Archiepiſcopo Ravennate, & à VVillegiſo Moguntiacenſe in Regem conſecratur Aquiſgrani.* Idem quoq; Dithmarus cum ibidem tum initio l. 4. teſtatur, eodem circiter tempore Warinum Colonienſem, cujus *firma fidei* Otto II filium commiſerat, tradidiſſe Regem tenellum tutelæ Henrici Ducis Bavariæ: quod indicio eſt, non ita fuiſſe morbo tum gravatum Warinum, ut Regni negotiis curandis fuerit inidoneus. Quicquid ſit, certum eſt, Warinum conſecrationem illam Regiam neutiquam improbaſſe.

Quid? quod diu etiam poſt, in ſolemnibus coronationis Regiæ Aquiſgranenſibus, Vnctio fuerit, non recuſante Colonienſe, peracta à Moguntino. Palam id eſt ex hiſtoria coronationis Wilhelmi Hollandi, quæ una omnium pleniſſime ceremonias tum uſitatas exhibet, auctore Johanne Beka in Chronico Epiſcoporum Vltrajectinor. Cujus teſtimonio Defenſores p 51. docere nituntur Wilhelmum coronatum à Colonienſe. Operæ eſt pretium hoc loco recitare integrum illum Bekæ locum; quo pateat, con

ſecrationem neutiquam tum fuiſſe peractam à ſolo Colonienſe, ſed in ea eximias partes fuiſſe cum Moguntini tum etiam Trevirenſis, etſi coronatio ſit inſtituta Aquiſgrani. *Poſtera die*, (inquit Beka) *quæ eſt omnium Sanctorum feſtiva ſolemnitas, univerſa multitudo Prælatorum & Principum deduxit electum Regem ad Baſilicam perpetuæ Virginis Mariæ, ut ſolemnem benedictionem acciperet ſecundum ritum antiquæ conſuetudinis: quem Monaſterienſis & Mindenſis Epiſcopi ſimul ordinarunt infra ſacrarium, ſed eundem Leodienſis & Trajectenſis Epiſcopi veſtitum ornamentis Leviticis in modum Diaconi produxerunt ante Regale ſolium. Quem ex tunc Colonienſis Archiepiſcopus Cancellarius Italiæ collocavit in ſede Majeſtatis, ita dicens: Super thronum regni glorioſe ſedens, judicium & juſtitiam in terra facias. Archiepiſcopus vero Moguntinenſis Cancellarius Germaniæ cum oleo ſanctificato dextram ejus foras unxit, ita dicens: Conſecrare te dignetur omnipotens Deus in Regem Romanorum, qui David per manum Samuelis Prophetæ Regem inungi juſſit ſuper populum Hebræorum. Archiepiſcopus autem Trevirenſis Cancellarius Galliæ manus illi ſuper impoſuit ita dicens: Deſcendat in te Spiritus ſapientiæ, intelligentiæ, ſcientiæ, pietatis, fortitudinis & conſilij, repleariſq; Spiritu timoris Domini. Marchio quidem Brandenburgiæ Regis Camerarius annulum ei tradidit, ita dicens: Accipe ſignaculum Monarchiæ, ut Romanum Regnum in ſuo vigore conſerves, quod ab incurſione Barbarorum invicta virtute defendas. Dux autem Saxoniæ Regis juſtitiarius donavit ipſi gladiū, ita dicens. Accipe ſceptrum Regium, ut rebelles ſevera correctione potenter affligas, omneſq; benevolos in tranquilla pace gubernes. Dux equidem Bavariæ Comes Palatij ſeu Dapifer, dedit ipſi globum aureum, ita dicens; Accipe globum ſphæricum, & omnes terræ nationes Romano Regno ſubijce, ut glorioſus Auguſtus appellari valeas. Rex dehinc Bohemiæ, Regis*

princerna, de conſenſu Colonienſis Archiepiſcopi, coronam argenteam capiti ejus ſuperimpreſſit, ita dicens: Accipe diadema ſplendidum, & ſis in virtuoſis actibus adeo coruſcus in terris, ut coronam æternæ felicitatis habere merearis in cælis. Poſt hæc autem circumſtantes Principes, adorantes Majeſtatem Regiam, acclamaverunt ipſi ſalutem laudem & gloriam. Accedentes quoq; ſingulatim Primates ad regale ſolium, præſtiterunt eidem debitæ fidelitatis homagium. Hactenus Beka. Collector Chronici magni Belgici pag. 245 omnia hæc totidem verbis recitat, nulla tamen facta mentione Moguntini: ſed facile apparet, vitio deſcriptoris nonnulla excidiſſe. Et vero prout in editis etiam nuperrimis eſt Bekæ codicibus, ita & in manuſcriptis reperitur, quos exhibere in promptu eſt.

Ex quibus omnibus jam palam etiam eſt alterum: nempe *non ſoli Colonienſi eſſe fas, Aquisgrani aut intra ſuam diœceſin Reges conſecrare; ſi rem ipſam ſpectes, ſepoſita quæ inolevit conſuetudine.*

At vero ſi nullum jus exigit, ut vel duntaxat Aquisgrani, aut intra Colonienſem diœceſin, vel per ſolum Colonienſem etiam intra diœceſios Colonienſis limites, inſtituatur Regia conſecratio, nihil utique ſupereſt quo vel illa dignitas Colonienſi ſarta tecta queat ſervari, præter inveteratam conſuetudinem conſenſu, Moguntini & cæptam initio & exinde propagatam. Id quod Quarto loco ſuſcepimus demonſtrare.

V.

Fortaſſis tamen etiamnum hæret aliqua dubitatio, quæ proinde Quinto loco meretur è medio tolli. *Quinam videlicet factum ſit, ut etiam ante productam illam falſam legem Caroli Magni, jam Ottones & alii Reges voluerint Aquisgrani potius coronari quam alibi*: quare item *Moguntini paſſi*

ſint

ſint ſibi eripi à Colonienſibus jus coronandi intra diœceſin Colonienſem. Non enim poſſit videri fieri potuiſſe, niſi Legis alicujus majoris auctoritate.

Verum enimvero Legem nullam interveniſſe jam oſtendimus.

Primi tamen contigiſſe arbitror: propterea quod Aquiſgranum præ aliis locis & amaverit & ornaverit Carolus Magnus, ibi quoque ſit mortuus & ſepultus. Quo de egregia quædam notavit etiam Albertus Cranztius l. 8. Saxon cap. 21. Hac ſane ratione, inter omnia Regia palatia Tranſalpina, Aquiſgranenſe omnium fuit primum jam Caroli ætate & nobiliſſimum. Hinc auctori poëmatis, quo adventus primus Leonis III Papæ in Germaniam eſt illa ætate celebratus, quodque legitur Tomo 6. Antiq. Lection. Caniſii, Aquiſgranum audit *Roma nova* & *Roma altera*. Quo pertinent quæ de Laterano & Cardinalibus Aquiſgranenſibus notat Freherus ad donationem Conſtantini pag. 54. Hinc quoque jam tum Nithardo, Caroli Magni ex filia Bertha nepoti, audit initio l. 4. de diſſidiis filior. Ludovici Pii: *Aquis palatium ſedes prima Franciæ.* Wippo pag. 429 ita loquitur. *Collecto regali comitatu Rex Chonradus per regionem Ribuariorum, uſq; locum, qui dicitur Aquiſgrani palatium, pervenit ubi publicus thronus Regalis ab antiquis Regibus & à Carolo præcipue locatus, totius Regni archiſolium habetur.* Otto Friſingenſis appellat locum illum: *Archiſolium Regni Francorum.* Cum itaque Henrici Aucupis felicioribus armis reddita Germanico ſceptro eſſet Lotharingia cum Aquiſgrano, viſum fuit convenientiſſimum Ottoni, celeberrimo illo loco potius quam alibi coronam Regiam conſequi. Placuitque idem conſilium ſucceſſoribus; non ita tamen, ut exiſtimaverint, alibi coronari eſſe nefas, ſi uſus po- I.

ſtules:

ſtulet: eoque etiam alibi & Henricus II & Conradus & Rudolphus Suevus ſunt coronati. Donec tandem fictitiis Aquiſgranenſium tabulis perſuaſum eſt, ex vetere inſtituto ipſius Caroli, non alibi quam Aquiſgrani rite quem Regem coronari.

II. *Poſterius* cœpit prætextu canonum, qui definierunt, uti conſecrationes fiant à diœceſios presbyteris & Epiſcopis. Hinc enim ſui eſſe juris conſecrare Regem Aquiſgrani, Colonienſes urſerunt. Verum in re nòn ſatis definita cum prævaleret adhuc multum Moguntinus, mitiùs negotium hoc Colonienſes agitavere; at vero Henrico III. imperante plane vicerunt, idque quantum arbitror, duabus de cauſis.

1. *Altera* eſt, quod jam tum Colonienſis Sedes eo creviſſet, ut æmulatione ſua pene dubium niteretur reddere Moguntini primatum. Agnovit ſane ſaltim ex parte hanc æmulationem etiam Guntherus in Ligurino, canens l. 1. in hunc modū, initio quidem de Moguntina urbe inde de Colonia:

Turribus hac eadem quondam muriſq; ſuperba,
Pene fuit toto Sedes notiſſima Regno;
Donec ob infandum deteſtandumq; furorem
Strata, luit meritas occiſo Præſule pœnas:
Inde ruinoſis deformis & horrida muris,
Teſtatur juſtas offenſi Principis iras.
Huic, ut præcipuam celebret Germania Sedem,
Invidet, atq; locum tenet Agrippina priorem,
Ambæ metropoles &c.

In tantum igitur evecta jam Colonienſis Sedes, noluit amplius perinde ut antehac, Moguntinæ cedere, ſaltim intra diœceſin ſuam.

2. *Altera* me judice cauſa eſt, quod Henrico illo regnante cum alij Epiſcopi Germaniæ, tum etiam ipſe Moguntinus plus

plusjuſto, certe plus ſolito, ſibi arrogaverint in diœceſibus ſuis. Luitpoldus ipſe Moguntinus dici non poteſt quam fuerit rigidus in tuendis ſuæ diœceſeos illis creditis juribus. Ut ingenium viri omnibus innoteſcat, recenſebo miram hiſtoriam, quam habet Conradus Vrſpergenſis in Chronico, etſi nonnihil forte prolixiorem. *Anno* (inquit Conradus) *Domini milleſimo quinquageſimo tertio, Apoſtolico & Imperatore Natale dominicum divino & regio cultu VVormaciæ agentibus, miſſarum celebratione in ſancta die peracta, ut oportuit, ab Apoſtolico; inſequenti die Luitpoldum Moguntinæ Sedis Archiepiſcopum, utpote in ſua diœceſi præcipuum, huic ſubrogavit officio. Qui peracta proceſſione, & ubi ad hoc ventum eſt dicta oratione, poſtquam ſe in ſua Sede locavit, quidam ex diaconis ſuis, Humbertus nomine, ſicut multi ob illius feſti venerationem ſolent, lectionem decantavit. Quod quidam ex Romanis Papæ aſſiſtentibus vituperantes, & contra Papam, quia Romano more non ageretur, objurgantes perſuaſerunt ei, ut ad eundem diaconum mitteret, & decantationem interdiceret. Quod cum ille juvenum more contemneret, iterum mittendo Papa interdixit: qui mox eadem vocis ſonoritate, qua prius cantavit, legendo decenter lectionem uſq; ad finem perduxit. Qua finita, Papa illum ad ſe vocavit, & quaſi pro inobedientiæ contumacia degradavit, Archiepiſcopus vero miſit ad illum, ut ſuum ſibi redderet miniſtrum. Quod ubi Papa abnuit, Pontifex ut erat antiquæ diſciplinæ, licet ægre, patienter tamen interim tacendo ſuſtinuit. Perlecto autem Evangelio & decantato offertorio, ſancti ſacrificii tempus advenit. Pontifex in Sede ſua reſedit, vere conteſtans, nec ſe, nec alium quemquam completurum illud officium, niſi reciperet proceſſionis ſuæ miniſtrum. Quod ubi Apoſtolicus intellexit, Pontifici ceſſit, reindutumq; miniſtrum continuo remiſit. Quo recepto, debito ſe Præſul iunxit officio. Qua in re & Pontificis autoritas,*

& Apoſtolici conſideranda eſt humilitas, dum & ille officii ſui dignitatem defendere contendebat, & iſte, licet majoris dignitatis, Metropolitano tamen in ſua diœceſi cedendum perpendebat. Hactenus Urſperpenſis. Non contenderim pro veritate hiſtoriæ: quia Lamberto ſi credendum, non anno 53 ſed 51, Wormatiæ natalem Domini Leo Papa cum Cæſare coluit, vivo adhuc Berthono Moguntino, cui Luitpoldus demum poſt Pentecoſten ejus anni ſucceſſit. Attamen ſi mores ſeculi illius videas, non eſt indigna fide illa Urſpergenſis narratio. Quanta cæde enim Epiſcopus Hildesheimenſis non dubitaverit ſibi primum locum intra ſuam diœceſin defendere anno 1063, cum horrore legas apud Lambertum Aſchafneburgenſem. Si vero Luitpoldus Moguntinus ne ipſi quidem Papæ voluit cedere in ſua diœceſi, quid mirum eſt, eodem jure adverſus illum eſſe uſum Colonienſem, & priſtinum coronandi jus Moguntino ſaltim ex parte fuiſſe ereptum?

Quin adhunc modum ſane utrumque illud potuerit oriri, nemo dubitabit humanarum rerum gnarus. Nec enim prudens quis ignorat, quam ab ineptis opinionibus ſæpe res maximæ originem cœperint.

VI.

Cæterum hac quoque dubitatione ſoluta, nihil ſupereſt, niſi ut brevibus perluſtremus ipſam ultimam Colonienſem Defenſionem, ſi forte illa habeat aliquid quod nondum à nobis ſit tactum: ne queamus videri non probe defuncti noſtro munere aſſerendi jus Moguntinum.

Igitur pag. 40 occurrit quidem memoria legis à Carolo Magno latæ, de coronationibus Aquisgrani inſtituendis: ſed illam fabulam jam ſupra exploſimus. Utque vera ſit, ni-

ſit, nihil facit ad id quod in quæſtione eſt: num ſi coronatio extra etiam Aquiſgranum aut diœceſin Colonienſem ſit inſtituenda, conſecrandi officium ſit penes Colonienſem an Moguntinum? Nec vero exiſtimaverim, in id factam mentionem illius fabuloſæ legis Carolinæ, ut probetur, etiam hodie Aquiſgrani ſolummodo coronationes peragi debere. Fuerit enim hoc conjunctum cum injuria ſaltim quinque noſtrorum proxime ſibi ſuccedentium Cæſarum, ut & ultimi Romanorum Regis, ne nunc moveam alia.

Pag. 41 promittunt quidem Defenſores, ſe probaturos ſuam theſin cum Bullis Pontificum & reſcriptis Cæſarum, tum perpetua conſuetudine: revera autem nihil in omni libello minus quam hoc præſtant.

Inter bullas Pontificum *ead. pag.* primo loco laudant teſtem Bullam Leonis III; qua Hildeboldo Colonienſi ille contulerit coronandi jus. Aſt bulla illa nuſquam comparet & non niſi fabuloſe jactatur. Utque ſit quædam talis Bulla, nihil juverit cauſam Colonienſem, utpote quum ipſis Defenſoribus fatentibus, illa eadem bulla coronationes omnes Aquiſgranenſium urbi adſtrinxerit, ac proinde dederit Colonienſi non niſi ſua in diœceſi coronandi facultatem.

Majorem ſpeciem habent verba Innocentii III, Clementis IV, & Urbani IV, Pontificum, adducta pag. 42, 43. & 44. Jam tum vero oſtendimus, illa ætate per commenta Aquiſgranenſia fuiſſe homines deceptos, ut crederent non eſſe fas alibi coronari Reges noſtros quam Aquiſgrani, & quidem à diœceſano Archiepiſcopo. Id certe non poteſt quem latere, qui tantùm eſt peritus eorum quæ circa coronationem Philippi & Ottonis contigerunt, quanto

nempe cum ſumptu, quanta vi, Cæſares pugnaverint de conciliandis ſibi Aquiſgranenſibus,ut in urbe iſta poſſent coronari.

In hunc ſenſum itaque duntaxat loquuntur etiam illi Pontifices. Nec eſt quod credamus, in hiſce non potuiſſe falli Pontifices; cum utique non ſint quæſtiones fidei, ſed de juribus & inſtitutis Regni Teutonici, in quibus errare non poſſe Pontifices, nemo hactenus affirmavit. Et vero licet his Pontificibus longe plures alios opponere: omnes nimirum illos qui approbaverunt Regum coronationes, extra Aquiſgranum & à Moguntino inſtitutas: quorum numerus longe eſt major numero ternario. Hi ſane non admiſerunt illa: *Ex antiqua Colonienſis Eccleſiæ dignitate Archiepiſcopum ſolummodo Reges & Imperatores coronare debere*; aut illa: *Coronationem Regum Alemanorum ad Colonienſem Archiepiſcopum pertinere.* Ut & ſimilia alia. Sed & jam audivimus, Guilhelmum Hollandum unctum eſſe à Moguntino: ut proinde non ita nude debuiſſet ſcribi fortaſſis in epiſtola ad Richardum Anglum, paulo poſt Wilhelmũ electum Regem: *quod ex officio ſpectet inunctio, conſecratio, & coronatio Regis Romanorum ad Archiepiſcopum Colonienſem.*

Friderici I Cæſaris verba quæ adducuntur pag. 45. nihil ad rem faciunt. Nec enim aliud ille profitetur, quam *ſe debere Regalem unctionem Colonienſi*; quod longe eſt diverſiſſimum ab eo quod probari debuit: omnes omnino Romanorum Reges debere inungi à Colonienſe.

Similiter nihil ad rem faciunt hiſtoriæ quæ adferuntur *à pag.* 45. *uſq. ad* 55, de coronatis Regibus per Colonienſes Archiepiſcopos. Ut enim omnes illæ hiſtoriæ fuerint veræ, nihil tamen aliud docent, quam frequentiſſime omnium coronationes Regias eſſe in diœceſi Colonienſi

ab illo

ab illo Archiepiſcopo inſtitutas. Id quod nemo negat. Probari autem debuit coronationes ſaltim interdum fuiſſe extra illam dioecefin à Colonienſe peractas. In omni autem illa congerie tale aliquod exemplum ne unicum quidem comparet.

Multæ quoque fabulæ irrepſerunt inter hiſtorias illas. Ita pag. 45, Ludovicum Pium coronatum eſſe ab Hildeboldo aſſeritur quidem,ſed jam ſupra à nobis eſt convictum falſi.

Pag. eadem ſcribitur, Lotharium ab eodem Hildeboldo coronatum, idque ſine ullo teſtimonio, tantum ex conjectura. Quaſi vero tum temporis omnis coronatio fuerit peracta ab Epiſcopo aliquo.

Pag. 46 quæ adferuntur de coronatione Cæſarea aliquot Cæſarum poſt Lotharium, nihil faciunt ad noſtrum argumentum. Perperam quoque aſſeritur, de coronationeRegum poſt Arnolphum uſque ad Henricum Aucupem nihil haberi certi: nos jam ſupra Ludovici &Conradi coronationes deſcripſimus.

In coronatione Ottonis II primas partes fuiſſe Archiepiſcopi Colonienſis, pag.47 perperam item colligitur, ex verbis quidem Rogerii allatis; ceu jam ſupra monuimus.

Similiter quæ adferuntur p. 47 de Warino ægrotante,& quaſi Moguntinus tantum *aſtiterit coronationi Ottonis III*, illa jam ſupra falſi convicimus.

Vt & quæ *eadem pag.* habentur de iterata coronatione Henrici II jam rejecimus.

Pag. 48. Sine cauſa Lamberti Aſchafneburgenſis fides in ſuſpicionem trahitur, & rejicitur exemplum Rudolphi Svevi: utpote quum hujus coronationem omnes pene

Imperii Principes, imo ipſe Pontifex Romanus Gregorius VII, tum probaverint.

Pag. 50 fruſtra jactitantur illa Guntheri verba: *Veteris juris*. Quam vetus illud jus tunc fuerit, & aulam Cæſaream fuiſſe deceptam, liquidum jam fecimus.

Pag. 51 non male quidem ex Beka notatur, Wilhelmum Hollandum Aquiſgrani coronatum eſſe à Colonienſi: oſtendimus vero nos, unctum illum Regem non à Colonienſe, ſed Moguntino. Sed & coronam Bohemius impoſuit, quamvis conſenſu Colonienſis.

Pag. 52, quæ adferuntur de coronata Eliſabetha, Cæſaris Alberti Auſtriaci uxore, illa nullius eſſe ponderis, itidem jam ſupra oſtendimus.

Pag. 53. recte quidem aſſeritur, Trevirenſem conatum fuiſſe dubium reddere ius Moguntinum: at hinc non ſequitur, Trevirenſis cauſam fuiſſe potiorem. Imo neceſſum eſt Moguntinus vicerit, utpote qui *intra proximum menſem* debuerit probare ius ſuum: idque indubie fecerit, cum ex eo tempore à nemine Trevirenſium quidquam amplius hac in re fuerit motum.

Quæ pag. 55. 56. & 57 adferuntur ad exempla pro iure Moguntino adducta, jam ſupra vindicavimus. Perperam quoque adfirmatur p. 57, quatuor tantum adducta eſſe exempla in Moguntino libello, plura enim re cenſentur: nos adhuc alia addidimus.

Maximum cauſæ ſuæ præſidium videntur Defenſores collocare in Aurea Bulla Caroli IV. quare *paginas aliquot integras*, 58 *nimirum*, 59, 60, 61, 62, 63 amplius in illius urgendo patrocinio conterunt. Revera tamen tota illa Bulla nihil habet quod vel tangat leviter hoc negotium: præter pauca hæc verba tit. 4. *Colonienſi Archiepiſcopo competit*

dignitas

dignitas nec non officium Romanorum Regi primum diadema imponendi. Hæc vero nihil omnino juvant Colonienſem. I.

Primum enim palam eſt, verbis illis nihil novi ſciſci, ſed tantum ſignificari, quonam officio jam tum gauderet Colonienſis. Id cum fuiſſet monitum, Defenſores illi pag. 62 non dubitarunt hoc in ſiniſtrum ſenſum accipere, quaſi nimirum voluerint Moguntini, omnem legis auctoritatem inſtituto iſti de munere coronandi, quod Colonienſi competit, derogare. Perperam vero & præter mentem Scriptorum. Cæterum illis verbis Aureæ Bullæ novi nihil cónſtitui, etiam ipſi Colonienſes utique fatentur: utpote qui juris Colonienſis originem arceſſant ab exordio uſque Imperij Germanici. Jam vero liquidum fecimus, omni anteacto tempore, non aliud jus coronandi vel competiiſſe Colonienſi, vel ipſos Colonienſes ſibi arrogaſſe, quam illud quod eſt diœceſeos limitibus definitum. De ulteriore igitur jure aliquo neutiquam ſermò eſt in Aurea Bulla iſthac.

Patet hoc ipſum, *ſecundo*, ex ipſamet Aurea Bulla; 2.
quippe quæ ponit tanquam certum: ſolum Aquiſgranum eſſe juſtum locum coronationis Regiæ. Verba hæc ſunt: *Invenimus etiam ex clariſſimis relatis & traditionibus antiquorum, illo à tempore cujus contrarii jam non habetur memoria, per eos qui nos præceſſerunt feliciter, eſſe id obſervatum, ut Regis Romanorum, futuri Imperatoris, in civitate Franckeford celebraretur electio, & prima coronatio Aquſgrani, & in oppido Nurenberg prima ſua Regalis curia haberetur. Quapropter certis ex cauſis, etiam futuris præmiſſa ſervari debere temporibus, declaramus; niſi præmiſſis omnibus, ſeu eorum alicui impedimentum legitimum obviarit.* Hæc verba utique indicant, ſermonem Cæſari in omni hac Aurea bulla, quod coronationem quidem

dem attinet, eſſe tantum de eo, quod ordinarie fieri tum ſolitum, aut fieri inpoſterum debeat. Ac proinde & illa verba ſuperius adducta ex Tit. 4. non aliter accipi debere: quam ordinarie, & ſi quando Aquiſgrani inſtituitur coronatio, officiũ diadema imponendi competere Colonienſi.

3. *Tertio* hanc veram eſſe mentem illorum verborum, confirmat quam maxime ipſorum Coloinenſium in eam vetus & perpetua conſenſio. Nec enim poſt Auream Bullam latam quiſquam eorum vel tentavit extra diœceſin inſtituere coronationem: cum tamen interdum id minus eſſet commodum. Adhoc à Ruperto Palatino Cæſare curaverunt quidem ſingulari privilegio ſibi indulgeri, coronationem interdum inſtituere extra Aquiſgranum, diſerta tamen addita clauſula: *intra ſuam diœceſin.* Illud ipſum privilegium quoque Carolo V propoſuerunt. Nec poſthac unquam Moguntino extra diœceſin Colonienſem coronãti, vel facultatem coronandi delegaverunt, vel ſuper injuria ſibi facta intentaverunt litem. Quæ jam ſupra urſimus.

4. *Quarto* etiam hoc obſervandum unice venit: verbis illis Aureæ Bullæ jus aliquod *conſecrandi* Regem neutiquam tribui Colonienſi, ſed ſolummodo jus *primam coronam imponendi.* Hoc unum ſane diſerte ibi memoratur. Atqui coronæ impoſitio non eſt aliquod munus ſacerdotale: eoq; olim à Laicis, imo ipſiſmet Principibus facta eſt, prout jam tum monuimus. Sola ſc. unctio & benedictio aliquid ſacri muneris habet. Igitur utut etiam verba illa Bullæ ſint intelligenda de aliquo jure, quod per omnem Germaniam competat Colonienſi, hinc tamen minime ſequitur, conſecrandi jus ad unum illum pertinere. Et vero jam tum clariſſimum fecimus, non niſi ex privilegio omne illud jus, etiam intra ſuam diœceſin, convenire Colonienſi, alioquin

uni

uni Moguntino debitum: privilegia autem ſtricti juris eſſe, nec prodiga aliqua interpretatione amplianda, apud omnes in confeſſo eſt.

Hiſce probe expenſis, non eſt quod in animadvertendis iis, quæ Defenſores diſputant de mente Bullæ aureæ, *ad pag. uſq.* 64. immoremur.

Illa vero quæ *pag.* 46 adferuntur exempla coronationum, poſt Auream bullam promulgatam inſtitutarum, potius cauſam Moguntinam juvant, quam Colonienſem; certe nihil illi officiunt. Omnes enim illæ à Colonienſe quidem ſunt inſtitutæ, at non niſi intra diœceſin: idque quioniam ne auſus quidem ille fuerit eas alibi aggredi.

Eadem pag. non potuerunt tamen negare Defenſores, ordine quinque Regias conſecrationes (acceſſit vero jam & ſexta in complementum felix ſecundi ternarii) à Moguntino, non autem à Colonienſe peractas eſſe.

Excuſare nihilominus id conantur paginis ſequentibus eo maxime, quod Colonienſes Principes temporibus coronationum non fuerint infulati, atque adeo inidonei ſacro muneri peragendo: eo etiam, quod nihilominus illi Principes caverint ſuo iuri per proteſtationes & acceptas quas vocant aſſecurationes.

Verum enimvero etſi fortaſſis Principes illi crediderint, Moguntinum non potuiſſe rite fungi conſecrandi munere, niſi obſtitiſſet illa ſua inhabilitas, non tamen hoc ipſum præjudicat cauſæ Moguntinæ Nec enim alienus de rebus tuis error tuis juribus quidquam derogat, ut nec quidquam addit. Probavimus vero jam tum nos, etiamſi fuiſſent infulati Colonienſes illi Prncipes, non potuiſſe tamen ab iis inſtitui ſex illas coronationes Re-

gias; utpote quæ fuerint peractæ extra Colonienſem diœceſin. Fuit certe hæc Moguntinorum Præſulum perpetua ſententia; eoque uſi ſunt ſuo proprio jure, nullo autem verbulo petierunt à Colonienſibus ſibi illud ad tempus indulgeri. Imo ne ipſi Colonienſes quidem aliquo vel leviſſimo actu Moguntinis coronandi facultatem commiſerunt, aut à ſeſe eſſe commiſſam ſignificavere. Quod fieri debuiſſet, ſi non proprio, ſed alieno munere Moguntini fuiſſent functi. Imo per eſt veroſimile, ſaltim coronationem Maximiliani II (ad cujus exemplum ſequentes ſunt inſtitutæ) ideo eſſe extra Colonienſem diœceſin peractam, ne Colonienſi diœceſano juri quidquam decederet.

Quod Colonienſes petierint ſibi caveri, ne ſuo coronandi juri actibus illis Moguntinis quidquam præjudicaretur, quodque interdum id ipſis fuerit indultum; *illi rei* ut refragarentur multum Moguntini, nihil fuit cauſæ. Nec enim illis animus unquam fuit, juri Colonienſi ſuis illis coronationibus quidquam derogandi: ut nec derogaverunt. Imo derogare non potuerunt. Omnes enim illæ coronationes ſunt inſtitutæ extra diœceſin Colonienſem, cujus finibus jus Colonienſe circumſcribitur; ac proinde Colonienſe jus verum & priſcum haud laſerunt.

Obſervatu porro dignum eſt, ex iis quidem quæ adferuntur *pag. 66*, non liquere, quod anno 1562 Colonienſis crediderit, ſibi per Moguntinam coronationem quidquam derogatum. Etenim verba illa poſſunt intelligi eo ſenſu: quod cautum ſibi voluerit, ne iſthoc coronationis actu forte exiſtimetur omne jus coronandi in Moguntinum eſſe derivatum. Id ſane ex eo colligas meritò, quod quo tem-

tempore Rudolphus II fuit coronatus, Colonienſis ne quidem tali modo ſibi caverit, ſed tanquam à re non neceſſaria & inutili abſtinuerit. Cautionem certe nullam eſſe interpoſitam, palàm eſt ex ipſa Colonienſium Defenſorum narratione, quæ *pag.* 66 continetur. Imo nec in Matthiæ coronatione, dixeris à Colonienſe Ferdinando cautionem aliquam interpoſitam, cum nec illam Defenſores attulerint in medium: ſatis induſtrii aliàs cauſſæ ſuæ patroni. Ne quidem ex verbis Ferdinandi II Cæſaris quæ adducuntur *pag.* 67. certo colligas, Cæſari tum fuiſſe perſuaſum id quod hodie à Colonienſibus prætenditur: ſed tantùm, ordinarie quidem Colonienſi competere jus coronandi, perinde ut ordinarie coronatio debet fieri Aquiſgrani. Id quod nemo negat. Certe alium ſenſum eſſe Reverſalium literarum anno 1637 Colonienſi à Cæſare exhibitarum, nullo firmo argumento probare eſt.

Quod *pag.* 68 Defenſores voluerunt eſſe cauſæ argumentum *ultimum, & inſtar omnium*, illud ſane per eſt leve, atque adeo indicat, etiam reliqua omnia ſimili eſſe levitate. Fuerit enim tale, ſi in formam ſyllogiſticam cogas:

Si nullus actus coronationis inſtitutus eſt à Moguntino, quo tempore Colonienſis vel fuit præſens vel infulatus, ex adverſo autem contigit, extra diœceſin Colonienſem aliquando coronationem inſtitui præſente Moguntino, ergo coronandi jus ſimpliciter competit Colonienſi.

At verum eſt prius E. & poſterius.

 Hujus

Hujus ſane argumenti & Major & Minor propoſitio vehementer laborant. Nec enim in Majore ulla eſt vis conſequentiæ; ut patebit, ſi Syllogiſmus in Cathegoricum commutetur. Et vero ſatis eſt probando juri Moguntino, ſi coronationis actus à Moguntino inſtituti fuerint rati. Præſens an abſens fuerit Colonienſis, nihil ad rem facit. Poſſe certe illum per accidens tantùm aut adeſſe aut abeſſe, negari non poteſt. Ad hoc certum eſt, ſi forte Moguntini delegatione Colonienſis actum coronandi aliquem exercuerit, eo utique nihil acceſſiſſe juris Colonienſi. Certe ſi Majorem illam propoſitionem velis in cathegoricam mutare, quatuor aut quinque terminis Syllogiſmus conſtabit.

Minor quoque falſiſſima eſt. De Ottone enim ſaltim I, ut & de Conrado II, deque Wilhelmo conſtat, & extra controverſiam eſt, (nec enim alios nunc tangam) conſecratos illos eſſe à Moguntino, præſentibus infulatis Colonienſibus. Nec coronata eſt Elizabetha Auſtriaca (quod unum jactant, etſi una hirundo ver non faciat, ut eſt in proverbio) extra diœceſin Colonienſem, proprio Colonienſis jure, quod falſo ſupponitur; ſed tantum ex commiſſione & ſingulari conſenſu Moguntini.

Proponemus ex adverſo nos argumentum longe validius & certius.

Si nullum omnino coronationis actum Colonienſes exercuerunt extra diœceſin, ab initio uſque Imperii Germanici, etſi id ut facerent ſæpe res prope flagitavit, ergo nec jus illis hactenus fuit coronandi extra diœceſin.

At

At verum eſt prius: ut ſupra probavimus.
Ergo & poſterius,

Addemus & alterum:

Si Moguntinus ſæpius coronavit Reges, & quidem omnes conſecrationes, quæ extra diœceſin Colonienſem fuerunt inſtitutæ, peregit, probantibus omnibus Ordinibus Imperii, imo ipſis Pontificibus Romanis, competit Moguntino jus coronandi ſaltim extra diœceſin Colonienſem.

At verum prius eſt: quod probavimus.
Ergo & poſterius.

Pag. 69 perperam Moguntinæ cauſæ patroni tanguntur, quaſi illi jus coronandi ad jura diœceſeos reſtrinxerint. Nec enim hoc illis venit in mentem. Tantum hoc voluerunt; Colonienſe omne jus niti prætextu juris diœceſani. Quod revera eſt nihili, niſi acceſſiſſet longi temporis præſcriptio quædam.

Reliqua non indigent aliquo reſponſo. Nam & illud nullius eſt momenti: quod nimirum Buxtorfius, Rumelinus, Oſtermannus, & alii nonnulli, Colonienſi cauſæ adſtipulati ſint. Nec enim errores ſcriptorum detrahunt quidquam ſolidis Principum juribus. Et quid eſt notius, quam ab illis, cætera præclaris viris, complura eſſe commiſſa ob ignorantiam rerum veterum, aliorumque Imperii actuum?

QUUM itaque in Defenſione etiam noviſſima Colo-

nienſi nihil occurrat, quo Moguntinum jus ſaltim improbabile poſſit merito reddi, illud vero firmis argumentis jam ſit ante aſtructum, non eſt quod huic loco amplius Immoremur

Deum veneror; ut, cuivis jure ſuo reddito, pax & tranquillitas publica Imperii ſalva ſemper maneat floreatque.

F I N I S.

HERMAN. CONRINGIVS
BENEVOLO LECTORI
S. P. D.

QVum mota inter Eminentiſſimos Principes Electores, Moguntinum & Colonienſem, de Coronandi jure controverſia, rogatus ſententiam, libere illam anno ſeculi hujus quinquageſimo quinto prompſiſſem, nihil minus cogitabam, quam fore ut mihi hinc naſceretur aliqua diverſæ partis offenſa. Nec enim nomen meum addideram, & ſic temperaveram calamum, ut nullam jure ſuccenſionem poſſem mereri. Cum placuiſſet tamen Moguntinis non vulgare duntaxat typis Francofurti libellum meum, ſed illi etiam nomen meum præfigere, minus emendate autẽ omnia prodiiſſent in lucem, coactus fui nomine haud diſſimulato alteram hîc curare editionem auctiorem nonnihil emendatioremque: non ignarus licet quæ mihi iam tempeſtas immineret. Quæ hinc inde acta ex eo fuerint tædet memorare. Quoniam vero inter Eminentiſſimos illos Principes non multo poſt omnia componerentur, equidem gratulatus ſum Germaniæ noſtræ: utpote cujus ſalus, hodie quidem, ſita unice eſt in Magnorum Principum concordia; totâ republicâ cæteroquin vehementer debili. Quum autem exempla libelli mei utriusq; editionis dudum fuerint diſtracta, & tamen compoſitis quamlibet omnibus,

illa

illa etiamnum paſſim ſed fruſtra à me pariter & bibliopolis petantur, non abs re futurum judicavi ſi & tertia vice in lucem prodeat. Vt refodere velim compoſitam litem abſit; (nec enim pace ac tranquillitate publica quidquam eſt mihi magis carum) cum tamen nihil dubitem ex vero omnia abs me eſſe diſputata, non poſſum non ſimul exiſtimare, ad laudem perpetuam optimorum Principum pertinere, quod jure ſuo cum vero tum credito, cedere nonnihil maluerint quam ſuis diſſidiis commodo publico nocere. Quæ res memoratu utiq; digniſſima eſt, & quæ in exemplum illuſtre, imo in regulam quaſi, exſtet omnibus impoſterum imitandum. Quandoquidem vero paucis hactenus innotuerit, quibus legibus negotium illud arduum hodie ſtet definitumq; ſit, viſum eſt adjungere meo opuſculo ipſas pacti tabulas. Deum autem obſecro, ut civili omni etiam aliorum Principum diſcordia ſopita, Imperii Germanici reſpublica ita vigeat, ita floreat, quo etiam adverſus externa mala, cumprimis immanem illam Turcicam vim, firma valeat perſiſtere & ſecura. Helmeſtadii in Acad. Iulia XXII Januarij Anno CIↃ. IↃ. C. LXIV.

Demnach

DEmnach zwiſchen denen Hochwürdigſten auch Durchleuchtigſten Fürſten uñ Herrn/ Herrn Johan Philippen Ertzbiſchoffen zu Meintz/ deß heiligen Römiſchen Reichs durch Germanien Ertzkantzlern und Churfürſten/ Biſchoffen zu Würtzburg und Hertzogen zu Francken/ So dann Herrn Maximilian Henrichen Ertzbiſchoffen zu Cöln/ deß heiligẽ Römiſchen Reichs durch Italien Ertzkantzlern und Churfürſten/ Biſchoffen zu Hildesheim und Lüttich/ Adminiſtratorn zu Bergdeßgaden/ in Ob- und Nieder Bäyern/ auch der Obern Pfaltz/ in Weſtphalen/ zu Engern und Bullion Hertzogen/ Pfaltzgrafen bey Rhein/ Landgrafen zu Leuchtenberg/ Marggrafen zu Franchimont/ ꝛc. Zeithero ſich umb deßwillen Irrung und Streit erhalten/ daß Ihre Churfürſtl. Durchl. zu Cölln die Krönung eines erwehlten Römiſchen Königes Ihro und dero Nachkommen am Ertzſtifft Cölln allein/ und zwar nicht nur zu Achen und in dero Cölniſchen Ertzbiſchofflichen Provintz/ ſondern auch durchgehends im gantzen heiligen Reich Teutſcher nation, ohne unterſchied/ krafft zu ſolchem end angezogener güldenen Bull Käyſer Carls deß Vierten/ zueignen; hingegen aber Ihre Churfürſtl. Gn. zu Maintz/ der güldenen Bull nach/ die Stadt Achen zwar Ihrer Churfürſtl. Durchl. und dem Ertzſtifft Cölln geſtehen/ Ihro doch und dero Nachkommen am Ertzſtifft Maintz alle übrige Ort deß heiligen Reichs Teutſcher nation,

Krafft vor Sich angezogenen alten Herkommens und poſſeſs attribuiren wollen. Als haben beyderſeits höchſtgedachte Ihre Churfürſtl. Gn. und Durchl. zu Maintz und Cölln für Sich und Ihre Nachkommen an dero Ertzſtifftern/ zuvorderſt Gott zu Ehren/ dem Vaterland und dero Ertzſtifftern Land und Leuten zum beſten/ nach reiffen der Sachen vorbedacht/ ſich in der Güte einmütig und freundbrüderlich verglichen/ wie folget.

I. Wollen Ihre Churfürſtl. Gn. zu Maintz und dero Nachkommen am Ertzſtifft Maintz/ zu fortpflantzung beſtendigen wolvernehmens/ guter correſpondentz und Freundſchafft/ wann die Quæſtio, Ob die Krönung an einem andern/ als in der güldenen Bull beſtimbten Ort verrichtet werden ſolle? Vorkombt/ Sich nicht allein mit Ihro Churfürſtl. Durchl. zu Cölln und dero Nachkom̃en am Ertzſtifft Cölln/ einſtimmig erklären/ ſondern auch dahin bemühen und vermitteln helffen/ damit die beſagte Quæſtio im Churfürſtl. Collegio bey überlegung der Capitulation und vor der Wahl jedesmal vorgenommen und erörtert/ und die Krönung zu Aachen werckſtellig gemacht werden/ niſi impedimentum legitimum obviaverit, wie die güldene Bull ſelbſt redet tit. 25. vel 28. §. Invenimus etiam.

II. Das beyden Ihren Churf. Gn. und Durchl. zu Maintz und Cölln/ die Würde und das Ampt zu Krönen in ihren Ertzbiſthumben undiſputirlich/ und zwar jedem in ſeinem Ertzbiſthumb/ und Seiner propriâ diœceſi, allezeit allein und privativè zukommen ſolle.

III. Ob aber auſſerhalb dieſer beeden obgedachten Ertz-biſzthumben Maintz und Cölln/ die Krönung in einigen dern underhabenden ſuffraganeaten, oder in andern auſſer der Ertzbiſchöfflichen Maintz- und Cöllniſchen Provinciẽ gelegenen Ertz- und Biſchthumben geſchehen würde/ alß-dann ſolle dieſelbe alternativè von beyden Herrn Chur-fürſten Maintz und Cölln verrichtet / und alſo auſſer Aachen/ und denen von beyden Herrn Churfürſten Sich vorbehaltenen jhren eigenẽ diœceſen und Ertzbiſchthum-ben/ im gantzen heiligen Reich zwiſchen jhnen der Krö-nung halber eine durchgehende gleichheit ins künfftig gehalten werden.

IV. Dafern die Krönung auſſer denen Maintz- und Cöllniſchen Ertzbiſchthumben/ es ſey inner- oder auſſer-halb beyderſeits provincien, vorgenommen werden ſolte/ alsdann ſollen bey obbemelter alternation Ihre Churf. Durchl. zu Cölln den Anfang machen/ worzu Ihre Chur-fürſtl. Gn. zu Maintz/ zu mehrer bezeigung Ihrer trewẽ freundbrüderlichen affection, nicht allein Sich freywillig erkläret/ ſondern dabenebend auch des erbietens ſeind/ bey nechſter Wahl und deren Capitulation dahin beſtmög-lichſt zu cooperiren, damit dieſe jetzbevorſtehende Krö-nung in der Stadt Cölln (weiln etwan wegen deß kurtz hiebevorn zu Aachen vorgangenen Brandſchadens der accommodation halber daſelbſten es unbequem fallen dörffte/) verrichtet werden möge.

V. Solle dieſer Vergleich nicht allein von beyden

Herren

Herren Churfürſten unterſchrieben/ ſondern auch von beyden Domkapitulen zu Maintz vnd Cölln mitbewilli-get/ und zu ewigen tagen hierauff einmütiglich/ veſt/ und unverbrüchlich gehalten/ auch andere explicationes, ex-tenſiones, oder limitirungen darin keinesweges zugelaſ-ſen/ viel weniger daß geringſte ſonſten dargegen atten-tirt werden. Deſſen allen zu Uhrkund haben beyde Höchſtgedachte Ihre Churf. Gn. und Durchl. Maintz und Cölln für Sich und beyderſeits Nachkommen an dero Ertzſtifftern/ Fünff dieſer verglichenen Receſs unter-ſchrieben und verſiegelt/ Welche auch beyde Hochwürdige DomCapitul zu Maintz und Cölln mit bewilliget/ und zugleich vollenzogen haben/ darob ein Original Ihrer Churfürſtl. Gn. zu Maintz/ eines Ihrer Churf. Durchl. zu Cölln/ zu dero Archiven, auch in dem Domcapitul ei-nes/ und dann eines zur ReichsKantzley außgeantwor-tet/ und verwahrlich auffbehalten werden ſollen. Ge-ſchehen den 16. Junii des 1657. Jahrs.

Johann Philip. Maximilian Heinrich.

L.S. Elect.Mog.	L.S. El. Col.	L.S. Cap.Mog.	L.S. Cap.Col.

DISSERTATIO POLITICA

DE

ÆRARIO BONI PRINCIPIS RECTE CONSTITUENDO AUGENDO ET CONSERVANDO,

QUAM

DIVINA ADSPIRANTE CLEMENTIA

Sub Praesidio

AMPLISSIMI CLARISSIMIQUE

ANNI CONRINGII

:dic. Doctoris inque hac inclyta

ɔngè celeberrimi &c. Domini Præ-

ptoris & promotoris ſui ætatem obſervandi

Publicæ diſquiſitioni exhibet

HAN. CASPAR. KOCH

CHERUSCUS

Ad diem XXX. Junii.

HELMESTADI,

Typis HENNINGI MULLERI Acad. Typ.

Anno clↄ Iↄc LXIII.

Herren Churfürſten unterſchrieben / ſondern auch von beyden Domkapitulen zu Maintz und Cölln mitbewilliget / und zu ewigen tagen hierauff einmütiglich / veſt / und unverbrüchlich gehalten / auch andere explicationes, extenſiones, oder limitirungen darin keinesweges zugelaſſen / viel weiniger daß geringſte ſonſten dargegen attentirt werden. Deſſen allen zu Uhrkund haben beyde Höchſtgedachte Ihre Churf. Gn. und Durchl. Maintz und Cölln für Sich und beyderſeits Nachkommen an dero Ertzſtifftern / Fünff dieſer verglichenen Receſs unterſchrieben und verſiegelt / Welche auch beyde Hochwürdi Dom Capitul zu Maintz und Cölln mit bewilliget / und zugleich vollenzogen haben / darob ein Original Ihrer Churfürſtl. Gn. zu Maintz / eines Ihrer Churf. Durchl. zu Cölln / zu dero Archiven, auch in dem Domcapitul eines / und dann eines zur Reichs Kantzley außgeantwortet / und verwahrlich auffbehalten werden ſollen. Geſchehen den 16. Junii des 1657. Jahrs.

Johann Philip. Maximilian Heinrich.

L.S.	L.S.	L.S.	L.S.
Elect. Mog.	El. Col.	Cap. Mog.	Cap. Col.

4

DISSERTATIO POLITICA
DE
ÆRARIO BONI PRINCIPIS RECTE CONSTITUENDO AUGENDO ET CONSERVANDO.

QUAM

DIVINA ADSPIRANTE CLEMENTIA

SUB PRAESIDIO

...I AMPLISSIMI CLARISSIMIQUE

...ANNI CONRINGII

...edic. Doctoris inque hac inclyta
...ongè celeberrimi &c. Domini Præ-
...ptoris & promotoris ſui ætatem obſervandi

Publicæ diſquiſitioni exhibet

...HAN. CASPAR. KOCH
CHERUSCUS

AD DIEM XXX. JUNII.

HELMESTADI,
Typis HENNINGI MULLERI Acad. Typ.
Anno CIƆ IƆC LXIII.

Herren Churfürſten unterſchrieben/ ſondern auch von beyden Domkapitulen zu Maintz vnd Cölln mitbewilliget/ vnd zu ewigen tagen hierauff einmütiglich/ veſt/ vnd vnverbrüchlich gehalten/ auch andere explicationes, extensiones, oder limitirungen darin keines weges zügelaſſen/ viel weiniger daß geringſte ſonſten dargegen attentirt werden. Deſſen allen zu Vhrkund haben beyde Höchſtgedachte Ihre Churf. Gn. und Durchl. Maintz und Cölln für Sich und beyderſeits Nachkommen an dero Ertzſtifftern/ Fünff dieſer verglichenen Recess unterſchrieben und verſiegelt/ Welche auch beydt Hochwürdige DomCapitul zu Maintz und Cölln mit bewilliget/ und zugleich vollenzogen haben/ darob ein Original Ihrer Churfürſtl. Gn. zu Maintz/ eines Ihrer Churf. Durchl. zu Cölln/ zu dero Archiven, auch indem Domcapitul eines/ und dann eines zur Reichs Kantzley außgeantwortet/ und verwahrlich auffbehalten werden ſollen. Geſchehen den 16. Junij des 1657. Jahrs.

Johann Philip. Maximilian Heinrich.

L.S.	L.S.	L.S.	L.S.
Elect. Mog.	El. Col.	Cap. Mog.	Cap. Col.

DISSERTATIO POLITICA

DE

ÆRARIO BONI PRINCIPIS RECTE CONSTITUENDO AUGENDO ET CONSERVANDO.

QVAM

DIVINA ADSPIRANTE CLEMENTIA

SUB PRAESIDIO

I AMPLISSIMI CLARISSIMIQVE

ANNI CONRINGII

:edic. Doctoris inque hac inclyta

ongè celeberrimi &c. Domini Præ-

ptoris & promotoris ſui ætatem obſervandi

Publicæ diſquiſitioni exhibet

HAN. CASPAR. KOCH

CHERUSCUS

AD DIEM XXX. JUNII.

HELMESTADI,

Typis HENNINGI MULLERI Acad. Typ.

Anno cIↄ Iↄc LXIII.

Herren Churfürſten unterſchrieben/ ſondern auch von
beyden Domkapitulen zu Maintz vnd Cölln mitbewilli
get/ vnd zu ewigen tagen hierauff einmütiglich/ veſt/ vnd
vnverbrüchlich gehalten/ auch andere explicationes, ex
tenſiones, oder limitirungen darin keinesweges zugelaſ
ſen/ viel weiniger daß geringſte ſonſten dargegen atten
tirt werden. Deſſen allen zu Vhrkund haben beyde
Höchſtgedachte Ihre Churf. Gn. und Durchl. Maintz
und Cölln für Sich und beyderſeits Nachkommen an
dero Ertzſtifftern/ Fünff dieſer verglichenen Receſs unter
ſchrieben und verſiegelt/ Welche auch beyde Hochwürdi
Dom Capitul zu Maintz und Cölln mit bewilliget/ und
zugleich vollenzogen haben/ darob ein Original Ihrer
Churfürſtl. Gn. zu Maintz/ eines Ihrer Churf. Durchl.
zu Cölln/ zu dero Archiven, auch indem Domcapitul ei
nes/ und dann eines zur Reichs Kantzley außgeantwor
tet/ und verwahrlich auffbehalten werden ſollen. Ge
ſchehen den 16. Junij des 1657. Jahrs.

Johann Philip. Maximilian Heinrich.

L.S.	L.S.	L.S.	L.S.
Elect.Mog.	El. Col.	Cap.Mog.	Cap.Col.

DISSERTATIO POLITICA

DE

ÆRARIO BONI PRINCIPIS RECTE CONSTITUENDO AUGENDO ET CONSERVANDO,

QUAM

DIVINA ADSPIRANTE CLEMENTIA

SUB PRAESIDIO

... AMPLISSIMI CLARISSIMIQUE

... ANNI CONRINGII

... :dic. Doctoris inque hac inclyta

... ongè celeberrimi &c. Domini Præ-

... ptoris & promotoris ſui æta-

tem obſervandi

Publicæ diſquiſitioni exhibet

... HAN. CASPAR. KOCH

CHERUSCUS

AD DIEM XXX. JUNII.

HELMESTADI,

Typis HENNINGI MULLERI Acad. Typ.

Anno cIↄ Iↄc LXIII.

Krafft vor Sich angezogenen alten herkommens und poſſeſs attribuiren wollen. Als haben beyderſeits höchſtgedachte Ihre Churfürſtl. Gn. und Durchl. zu Maintz und Cölln für Sich und Ihre Nachkommen an dero Ertzſtifftern/ zuvorderſt Gott zu Ehren/ dem Vaterland und dero Ertzſtifftern Land und Leuten zum beſten/ nach reiffen der Sachen vorbedacht/ ſich in der Güte einmütig und freundbrüderlich verglichen/ wie folget.

I. Wollen Ihre Churfürſtl. Gn. zu Maintz und dero Nachkommen am Ertzſtifft Maintz/ zu fortpflantzung beſtendigen wolvernehmens/ guter correſpondentz und Freundſchafft/ wann die Quæſtio, Ob die Krönung an einem andern/ als in der güldenen Bull beſtimbten Ort verrichtet werden ſolle? Vorkombt/ Sich nicht allein mit Ihro Churfürſtl. Durchl. zu Cölln und dero Nachkomen am Ertzſtifft Cölln/ einſtimmig erklären/ ſondern auch dahin bemühen und vermitteln helffen/ damit die beſagte Quæſtio im Churfürſtl. Collegio bey überlegung der Capitulation und vor der Wahl jedesmal vorgenommen und erörtert/ und die Krönung zu Aachen werckſtellig gemacht werden/ niſi impedimentum legitimum obviaverit, wie die güldene Bull ſelbſt redet tit. 25. vel 28. §. Invenimus etiam.

II. Das beyden Ihren Churf. Gn. und Durchl. zu Maintz und Cölln/ die Würde und das Ampt zu Krönen in ihren Ertzbiſthumben undiſputirlich/ und zwar jedem in ſeinem Ertzbiſthumb/ und Seiner propriâ diœceſi, alſezeit allein und privativè zukommen ſolle.

IV. Ob

III. Ob aber auſſerhalb dieſer beeden obgedachten Ertz-biſthumben Maintz und Cölln/ die Krönung in einigen dern underhabenden ſuffraganeaten, oder in andern auſſer der Ertzbiſchöfflichen Maintz- und Cöllniſchen Provinciē gelegenen Ertz- und Biſchthumben geſchehen würde/ alß-dann ſolle dieſelbe alternativè von beyden Herrn Chur-fürſten Maintz und Cölln verrichtet / und alſo auſſer Aachen/ und denen von beyden Herrn Churfürſten Sich vorbehaltenen ihren eigenē diœceſen und Ertzbiſchthum-ben/ im gantzen heiligen Reich zwiſchen ihnen der Krö-nung halber eine durchgehende gleichheit ins künfftig gehalten werden.

IV. Dafern die Krönung auſſer denen Maintz- und Cöllniſchen Ertzbiſchthumben/ es ſey inner- oder auſſer-halb beyderſeits provincien, vorgenommen werden ſolte/ alsdann ſollen bey obbemelter alternation Ihre Churf. Durchl. zu Cölln den Anfang machen/ worzu Ihre Chur-fürſtl. Gn. zu Maintz/ zu mehrer bezeigung Ihrer trewē freundbrüderlichen affection, nicht allein Sich freywillig erkläret/ ſondern dabenebend auch des erbietens ſeind/ bey nechſter Wahl und deren Capitulation dahin beſtmög-lichſt zu cooperiren, damit dieſe jetzbevorſtehende Krö-nung in der Stadt Cölln (weiln etwan wegen deß kurtz-hiebevorn zu Aachen vorgangenen Brandſchadens der accommodation halber daſelbſten es unbequem fallen dörffte/) verrichtet werden möge.

V. Solle dieſer Vergleich nicht allein von beyden

Herren

Herren Churfürſten unterſchrieben/ ſondern auch von beyden Domkapitulen zu Maintz und Cölln mitbewilli-get/ und zu ewigen tagen hierauff einmütiglich/ veſt/ und unverbrüchlich gehalten/ auch andere explicationes, ex-tenſiones, oder limitirungen darin keineswegs zugelaſ-ſen/ viel weiniger daß geringſte ſonſten dargegen atten-tirt werden. Deſſen allen zu Uhrkund haben beyde Höchſtgedachte Ihre Churf. Gn. und Durchl. Maintz und Cölln für Sich und beyderſeits Nachkommen an dero Ertzſtifftern/ Fünff dieſer verglichenen Receſs unter-ſchrieben und verſiegelt/ Welche auch beyde Hochwürdi-ge DomCapitul zu Maintz und Cölln mit bewilliget/ und zugleich vollenzogen haben/ darob ein Original Ihrer Churfürſtl. Gn. zu Maintz/ eines Ihrer Churf. Durchl. zu Cölln/ zu dero Archiven, auch in dem Domcapitul ei-nes/ und dann eines zur ReichsKantzley außgeantwor-tet/ und verwahrlich auffbehalten werden ſollen. Ge-ſchehen den 16. Junij des 1657. Jahrs.

Johann Philip.		Maximilian Heinrich.	
L.S.	L.S.	L.S.	L. S.
Elect.Mog.	El. Col.	Cap.Mog.	Cap.Coln

Herren Churfürſten unterſchrieben / ſondern auch von
beyden Domkapitulen zu Maintz vnd Cölln mitbewilli-
get/ und zu ewigen tagen hierauff einmütiglich/ veſt/ vnd
vnverbrüchlich gehalten/ auch andere explicationes, ex-
tenſiones, oder limitirungen darin keinesweges zugelaſ-
ſen/ viel weniger daß geringſte ſonſten dargegen atten-
tirt werden. Deſſen allen zu Vhrkund haben beyde
Höchſtgedachte Ihre Churf. Gn. und Durchl. Maintz
und Cölln für Sich und beyderſeits Nachkommen an
dero Ertzſtifftern/ Fünff dieſer verglichenen Receſs unter-
ſchrieben und verſiegelt/ Welche auch beyde Hochwürdi-
ge DomCapitul zu Maintz und Cölln mit bewilliget/ und
zugleich vollenzogen haben/ darob ein Original Ihrer
Churfürſtl. Gn. zu Maintz/ eines Ihrer Churf. Durchl.
zu Cölln/ zu dero Archiven, auch in dem Domcapitul ei-
nes/ und dann eines zur ReichsKantzley außgeantwor-
tet/ und verwahrlich auffbehalten werden ſollen. Ge-
ſchehen den 16. Junij des 1657. Jahrs.

Johann Philip. Maximilian Heinrich.

L.S.	L.S.	L.S.	L.S.
Elect. Mog.	El. Col.	Cap. Mog.	Cap. Col.

Herren Churfürſten unterſchrieben/ ſondern auch von beyden Domkapitulen zu Maintz und Cölln mitbewilliget/ und zu ewigen tagen hierauff einmütiglich/ veſt/ und unverbrüchlich gehalten/ auch andere explicationes, extenſiones, oder limitirungen darin keinesweges zugelaſſen/ viel weiniger daß geringſte ſonſten dargegen attentirt werden. Deſſen allen zu Uhrkund haben beyde Höchſtgedachte Ihre Churf. Gn. und Durchl. Maintz und Cölln für Sich und beyderſeits Nachkommen an dero Ertzſtifftern/ Fünff dieſer verglichenen Receſs unterſchrieben und verſiegelt/ Welche auch beyde Hochwürdige Dom Capitul zu Maintz und Cölln mit bewilliget/ und zugleich vollenzogen haben/ darob ein Original Ihrer Churfürſtl. Gn. zu Maintz/ eines Ihrer Churf. Durchl. zu Cölln/ zu dero Archiven, auch in dem Domcapitul eines/ und dann eines zur Reichs Kantzley außgeantwortet/ und verwahrlich auffbehalten werden ſollen. Geſchehen den 16. Junii des 1657. Jahrs.

Johann Philip. Maximilian Heinrich.

L.S.	L.S.	L.S.	L.S.
Elect.Mog.	El. Col.	Cap.Mog.	Cap.Col.

Herren Churfürſten unterſchrieben / ſondern auch von beyden Domkapitulen zu Maintz und Cölln mitbewilliget / und zu ewigen tagen hierauff einmütiglich / veſt / und unverbrüchlich gehalten / auch andere explicationes, extenſiones, oder limitirungen darin keines weges zugelaſſen / viel weiniger daß geringſte ſonſten dargegen attentirt werden. Deſſen allen zu Uhrkund haben beyde Höchſtgedachte Ihre Churf. Gn. und Durchl. Maintz und Cölln für Sich und beyderſeits Nachkommen an dero Ertzſtifftern / Fünff dieſer verglichenen Receſs unterſchrieben und verſiegelt / Welche auch beyde Hochwürdi- Dom Capitul zu Maintz und Cölln mit bewilliget / und zugleich vollenzogen haben / darob ein Original Ihrer Churfürſtl. Gn. zu Maintz / eines Ihrer Churf. Durchl. zu Cölln / zu dero Archiven, auch in dem Domcapitul eines / und dann eines zur Reichs Kantzley außgeantwortet / und verwahrlich auffbehalten werden ſollen. Geſchehen den 16. Junij des 1657. Jahrs.

Johann Philip. Maximilian Heinrich.

L.S.	L.S.	L.S.	L.S.
Elect. Mog.	El. Col.	Cap. Mog.	Cap. Col.